

ועוד שלח הנ"ל דברי רבינו בחיי מפרשת בא, ו"ל וראיתי את הדם ופסחתי עליכם אין הדם מונע הנגף ולא מניעתו מביא הנגף, אבל למדך הכתוב כי מי שהאמין בהקדוש ברוך הוא אמונה שלמה ותלה בו בטחונו ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו, וזכה בפרהסיא תועבת מצרים ונתן מדה הפסח על המזוזות ועל המשקוף, הרי זה צדיק ונבטח בהקדוש ברוך הוא, ראוי הוא שיגן עליו מן הנגף והמשחית. עכ"ל, ונפלא הוא בהבנת חובת העבודה שלנו תמיד! ונוכה לבשרות טובות וישועות ונחמות מהגלות המר ותהלוכי, אמן.

ועל דרך זה (כ"ג) מלאנו דבר נפלא ואדיר במדרש צ"ח חקת (תנחומא ח') ו"ל – מעשה בנר אחד ששאל את ריב"ז אילני מיליאל לראותו עבדיו נראו כמין כשפים, אחס מציאים פרה ושורפין אותה וכותשין אותה ונוטלין את אפרה ואם אחד מכס מטמא מת מזין עליו שנים ושלוש טיפין ואחס אומרים לו טהרה, א"ל נכנסה כך רוח חזונית מימך, א"ל לאו, א"ל שמא רחית אדם שנכנסה בו רוח חזונית, א"ל הן, ומה אחס עושים לו, א"ל מציאין עיקרין מעשנין תחתיו ומרביצין עליו מים והיא בורחת, א"ל ישמעו אזניך מה שאחה מוציא מפיד, כך הכוח הזו היא רוח הטומאה דכתיב (זכרי' ו') וגם את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביד מן הארץ, מזין עליו מי נדה והוא בורח, לאחר שיאל הגוי אמרו לו תלמידיו רבינו לזה דחית בקנה, לנו מה אחה אומר, אמר להן חייכם לא המת מטמא ולא הפרה מטהרה ולא המים מטהרין אלא אמר הקב"ה חקת חקתי גזרה גזרתי אין אתה ראוי לעבור על גזרתי דכתיב זאת חקת התורה, עכ"ל דברי אלוהים חיים, ונראה לימוד גדול – עד מאוד – שכן יש לנו להבין את כל התורה כולה, וכדברי האור החיים הק' שמפסקו זאת חוקת התורה היינו לומר שכל התורה חוקה היא – גזירה מן השמים ליטול לולב, לשלם סכר שכי, ללבוש לילית, וכו', וא"ל למשיגי הגוף להשיג טעם הדבר אלא זה מציאות! נוטלים לולב מתקדשים, משלם פועל ועל עגלה מתקדשים – מציאות – לא שהמת מטמא אלא הקב"ה גזר שאדם זה טמא, ואחרי האחת המים אומר הקב"ה שהוא טהור! וכן הוא ג"כ בכל החיים – דכל מצב ומצב שלנו הוא גזירה מאת מקום, וכל מה שאירע לאדם, הכל בגזירת עליון (ואע"פ שפשיטא היא, לפעמים שוכחים דברים פשוטים, וכשזון המסילת ישרים בהקדמתו הידוע) וכאן חיזוק גדול ושמה עולמה, כנ"פ.

ביום חמישי י"ב תמוז חל היארצייט של הטור (ר' יעקב בן רבינו אשר הרא"ש) בריש סי' רמ"ב כתב שהוא שאל את אביו אם לעשות שבתו חול אם לאו, דלא הי' לו פירוטה לפירוטה – כך חי וגדל ועלה. ומוכח שם דכמו כן חי הרא"ש דהא לא נתן לו כלום, ודברים נפלאים מחזקים לבבות העיפים. קבע דברי מוסר בתחילת ספרו, כגון שעבודת כלל ישראל היא להיות כמו ארי וכו', וכתב דעוה דקדושה צורך גבוה היא ועליו נבנה כל עבודת ד', ע"ש – ועשה הכל ערוך לפני עליות מהבלי עלמא ולקנות עולם הנצחי ומיעוד אין לי לבדי, האם שמחתי בכל הטוב אשר סידר לי בורא? אומרים שכתב פי' בעל הטורים על חומש בילא הבר-מצוה – מתי אגיע לבר מצוה שלי. וי"א דקודם חתונתו דלא הי' מה לתת לכלתו (ע' בטור הנ"ל באו"ח ריש סי' רמ"ב דחיו הוא ואביו הרא"ש בדחקות עצומה) ולמשפחתה ובכה, ושוב זכה בלילה זו לכתוב פירושו, ונתנו לה, וכולם התפעלו ושמחו, לחשוב על הזולת בלב שלם – זוכין וזוכין. תנצב"ה. נלב"ע בשנת ק"ח.

ביום חמישי י"ב תמוז חל היארצייט של הר"ר אברהם ב"ר משה ישראל קורפו – פשוט על פשוט והכל בענינות, דקדוק בהלכה עד למעלה מכל סביביו. והעלה את כולם אתו. האם כן הוא שאפיתני? דורות חילך בחפש הדקדוק וכגון להתפלל מעריב בזמן ר"ה – ועיטור כוס כדעת הגר"א – שש כוסות סביב הכוס של קידוש והבדלה ועוד ועוד. ושמו על כל דקדוק, ונהג כן אע"פ שאבותיו ואבות אבותיו נהגו אחרת (דלענין לדקדק בהלכה אין חשש של אל תטוש כיון שזה רצון כל אב שיהא בנו עולה ומדקדק עוד ועוד, ולהגיע ללפנים משורת הדין בכל, כן הבנו ממור"ר הר"ה ג' ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל) – לא חת ולא זע דהא הוא עוד נחת להשיגה הקדושה, אשרי עין ראתה, המסובין על שולחן הטהור בסעודה שלישית העידו שא"א לתאר ו"א לשער. אבידה אבדנו. נלב"ע תשע"ג (כ').

ביום ששי י"ג תמוז חל היארצייט של הבער הגולה (ר' משה ב"ר נפתלי יריש) כל מקור שמביא מדוקדק דיקדוק אחר דיקדוק. בלאר מים של הרבים לכו"ע עושים דיומדין (ע' עירובין ריש פ"ב) ונבאר שעושים בעלי הגולה תחומה של ר"ה הממלא – רואים שאחר כל עמולא לא הקפיד אדם כל א' נוטל ומתפאר דודלה ומשקה מבאר כבשלו, ושלי, האם הקפדתי אם אומרים בלא שמי? וע"ע בפירושו הגר"א דמציין לפירושו בהרבה מקומות דע"י שהראה מקור הדבר אפשר להבין דעת המחבר, ונפלא היא.

ביום ששי י"ג תמוז חל היארצייט של ר' נחמ"ב ב"ר ברוך בקר, זכה להסתופף בצילים של גדולי עולם מהדור הקודם, ובמיוחד אצל מרן החזו"א זיע"א. הקים דורות ישרים מלאים טובי עין כמותו, ובקשתינו שימשיך, אמן. לא וכו' לידיו לזש"ק הרבה שנים, וכבר התחתנו ארבע מילדיו וכולם היו בלא זש"ק – לא שאל מה יהי, ולא דאג מי יקח לאשה את בתו שהגיעה לפירקה, אלא טעם בבורא בלי לראו כלל, וזכתי לז' ושמענו דהלך להגר"י פישר זצ"ל וביקש ברכה, והגר"י בגדלותו אמר אתו בני שישא את בתך (החמישית מילדיו) לאשה וד' הטוב יתן ויחזור ויתן. וכן הוי בדרך נס התחילו כולם ליכות לצאצאים, ונראה דגדלות דמר ובטחון דמר פעלו ישועות, ובקשתינו שימשיך עוד ועוד נסים ונפלאות, אמן סלה. הוא שימח אותנו תמיד, בפרט באור פניו שהיתה מבהיק אור על הכל. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ה.

ביום ראשון ט"ו תמוז חל היארצייט של השאגת ארי' (ר' ארי' לייב ב"ר א"ר) בסוף ימיו כשהגישו לו ספר מעבר לסיפור וידוי חידושי שקרוב הגסיסה – אמר להם – תאמינו לי שלא רק שלא הי' יזמן לחטוא אלא אפי' לחשוב על חטא לא הי' לי זמן. ואני? מה שכתב בהקדמתו לפרק על אודות חידושי שלו שראה שהבל ורעות רוח – לא כתב כך מה שכתב בצעירותו ונאבד לו אלא על מה שלא כתב אלא הי' מפלפל עם תלמידים וכו', ועכ"פ כתב שם דאפי' במה שכתב ונאבד אי אפשר שלא נתערב דבר שאינו לאמיתו של תורה, עש"ה. ומה נענה אנחנו בתר" – בפרט דהגרמ"ד סאלאוויציק זצ"ל הי' צועק וחזר וצועק שכהיום שתיקלאר תורה הנה ווייבערש (החידושים) של הדור שלנו ראויין לנשים ולא לאנשים (לחדשים) ונובע מהא דהיום הכל הפקר, ויכול כל אחד לומר כל מה דעולה על רוחו, ומתעמקים בהבלי העולם ומטמטמין את לבם, ואשרי מי שמציע חידושי לפני אדם גדול ומקבל תוכחתו באהבה ולחפש ולחפש תוכחות כל מה דאפשר. הרה"ג ר' נטע פריינד זצ"ל אמר לנו שמוכח מהשאג"א שמצות תשובה צריך להיות בשמחה, אשרינו. נלב"ע תקמ"ה.

ביום ראשון ט"ו תמוז חל היארצייט של בעל אור החיים הקדוש (ר' חיים ב"ר משה) מסירות נפש כל ימי חייו. גילה שהשבח וההודאה שמשבחים בשר ודם לבוראם גדול הוא אצל הבורא יותר משבח של מלאכי השרת – ובפרט שזכה הוא לתואר קדוש, רואים שידע מהו קדוש קדוש קדוש, האם הרגשתי בקדושתו כתר והרמתי את גופי ע"י עליית נשמת? ובפרט דלפי האר"י ז"ל יש לכוון למצות ונקדשתי בתוך בני ישראל – קידוש ד' בשעת אמירת קדושה – ואיך ארוץ בו למהר לגמרה בלי שימת לב? קיבל דברי קבלה ומסר לקהל המקבל. נלב"ע תק"ג.

ביום ראשון ט"ו תמוז חל היארצייט של ר' עמרם ב"ר יצחק שלמה בלויא – קידש שם שמים במסירות נפשו בתמידות, והחליש כחות הטומאה במדה גדושה – נורא. החזו"א אמר, כשהלך לבקר אצלו בבית האסורים, שהולך לבקר הַשַּׁבַּת בצערה. הי' מהמקורבים אצל הבריסקער רב זצ"ל (הביא לו פירות בט"ו שבט ועוד דברים ליהנות הרב הנאה מה דאפשר). לבש שק אנהרתי. אומרים שכשמד נגד הפורקי עול הי' מוכן למות! העמיד דורות ישרים ומבקשים על עודי! ובשורת טובות לכולם! נלב"ע תשל"ד.

ביום ראשון ט"ו תמוז חל היארצייט של הפעטער ר' שמואל ירחמיאל ב"ר חיים ירוחם (פישל) דוב קויפמאן. מדעטרויט עמריקה! נכד הגר"י הערמאן זצ"ל, והלך בדרכיו לקרב רחוקים וקורבים, ולעמוד בפרץ. ועשה מהפכה ממש בדעטרויט. לא דיבר כלל מפיו אלא תמיד מלבו. סבל כל ימיו (נתייתם כשהי' ילד, חולי פוליו – שיתוק, לפני הבר מצוה, ועוד ועוד) וצהלתו על פניו – תמיד. נלב"ע תשע"ו.

ביום ראשון ט"ו תמוז חל היארצייט של ר' משה (ב"ר אברהם דוד שליט"א) פרידמן. אבידה גדולה לכל ישראל, והנחמה היא שזכה לחנך דורות לקבל הכל באהבה (רבתי). תנצב"ה. נלב"ע תשפ"א (כ').

ביום שלישי י"ז בתמוז חל היארצייט של הזידע! הח"ח של עמ-ריקה (ר' יעקב יוסף ב"ר יצחק אייזיק הערמאן) ALL FOR THE BOSS – אהבת ד' וסבלנות לבני ק-ל חי אין ערוך לו. נשאר בעמ-ריקה נער קטן ולבד, כשהוריו חזרו לרוסלאנד, ולא אבד עשתונותיו אלא החזיק מעמד אע"פ שסבל צרות צרורות, ולבסוף עלה לגדולה. הח"ח זצ"ל ביקש ממנו לבטל לימודי חול בעם-ריקה מהתלמודי תורה, וכך אמר – אלע אידישע צרות נעמטנין פון דאס וואס ליגע עליו קינדער לערנען קענטערניש (כל צרות ישראל מקורו מילדי העם לומדים לימודי חול!) מחה מחאה נמרצת על כל פירצה אע"פ שעל ידי זה ליגע עליו וביהוה בפניו ואפי' זרקו אותו בידים מבית הכנסת. לא נתן אחרונה בחתונה שערך כיון שחייב לעשות זכר לחורבן. בתו כתבה (בספר הכל לאדון הכל – על שבג' שבועות לא הרשה לבנותיו לילך לשחק אצל חבירות, ובתשעת הימים לא הרשה שתבואנה חבירות בביתם – אלא ישבו בוד – והעידה שבביתם הי' החורבן נרגש בחוש. עם מ' שנה על גלות השכינה! לא שחך הרבש"ע לרגע, דכל מגמתו קירבת אלקים לי טוב, לי לעולם. השאיר אחריו דורות ישרים ומבורכים, ומבקשים והבורא עולם על עוד ועוד עד ביאת גואל צדק, אמן סלה. וזי"ע. תנצב"ה. נלב"ע תשכ"ז.

א) מניין מהפרכה היסוד שכל הגדול מחזירו יכרו גדול ממנו (סוכה נ"ב).
ושנמשך מזה לורך ללמוד מוסר?

אפשר לומר כן מבלעם. הנכשל הוא בעבירות מגונות מאד. ונראה שבא ממה שלא למד מוסר כשזכה לדרגא עילאה, וכיון שיצרו נעשה יותר גדול הי' צריך להלחם כנגדו ע"י מוסר! וקי"ו (ולהבדיל) לכל בן תורה, דהא כל יום וכל שעה עולה הוא! ואם כן צריך לו התורה תבלין עוד ועוד, ומובן מה שהגר"א ביקש מהדובנער מגיד שיתן לו מוסר!

[במאמר המוסגר - הגרמ"א שטרן זצ"ל, משיגה דקאמינעץ, מסר בשם הגר"א לאפיאן זצ"ל דלבן תורה יש יותר חיוב לכוון בק"ש שעל המטה (חזן ממה דלפעמים הוי [כמעט] מת מצוה לענין כוונה, כידוע, והעצה לאומרה מתוך הכתב) כיון שבמשך היום עלה ועלה ע"י תורה (בהתמדה) – דמי שלומד בעצלתיים כבר לימדונו הסטייפלער זצ"ל שאבד כל לימודו מחמת היסוד בחז"ל (ירושלמי סוף ברכות) אם תעזבני יום יומיים אעזבך, דהסביר הדברים - דהלומד שמונה שעות וביטל ד' שעות [בשיחה או בהסתכלות שוב ושוב על

ואם אדם אינו לומד מוסר כל יום ויום ודאי יש בזה סכנת נפשות של ממש. וע' במ"ב סי' א' סקי"ב על החיוב לכל אדם ללמוד מוסר. ובפרט כעת מבקשים להתחזק בזה לזכות מו"ר הרה"ג מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל לעליית נשמתו הטהורה עוד דרגות בג"ע, ע"י לימוד מוסר כל יום, בפרט בעניני **אהבת הזולת**, דבזה עלה ונתעלה ובנה רוב גדלותו. ורואים קצה מן הקצה ממעשה הנורא שהי' לפני כשלישים שנה, שא' מתלמידיו הי"ו תינה לפניו צרה (גדולה) שנמצא בה - שחיפש ולא מצא מי שיכול להשיגה על התנור באפיית מצות חבורה שלו באופן שיהי' בכל ההידורים, (ואין צרה גדולה מהרוחניות!) האם הרב יכול להציע על א' שיכול לעזור. וענה לו מו"ר זצ"ל - אני אבוא! תמה התלמיד ואמר - ח"ו, לא הי' לי אפי' הו"א שהרב בעצמו יבוא (בפרט שהי' לו סדרים כסדרן בלי הפסק כלל, ובלי רגע לעצמו, וב' כוללים תחת פיקוחו, ועוד ועוד), ענה לו מו"ר בענוותנותו - האם באנו לכאן לאכול טשולענט?!! **כל מציאות שלנו היא כדי לעזור להזולת!** - והכל מתוך **אהבת הזולת**. (ע"ע בהקדמה לספר נפה"ח דכן אמר הגר"ח וואלאזין לבנו **תמיד!**) ואשרי מי שעושה חסד גדול עבורו כעת שצריך לכך **עד מאד בעולם האמת, דאין סוף לדרגות שהוא יכול להגיע**. ובוודאי ישלח הבורא ית' ישועה גדולה לכל העושה בעדו!

ג) האם עזר מה שצלק לאן ופחד?

שוב רואים כמה וכמה הקב"ה אוהב אותנו - שמראה לנו באצבע שכל הדאגה, וכל הפחד, וכל ההשתדלות עושה היפך המכוון. ועל ידי זה הוא ית' מציל אותנו מהטעות החמור לחשוב **כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה!** אשרינו! דכאן רואים - כל מה שעשה כדי לקלל לא עזר לו **אלא** ההיפך הגמור - **לברך!** וכן ידוע המאמר של הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ששמונים (מה שקורין) אחוז, תשעים אחוז, **תשעים וחמש** אחוז (!) מהשתדלות שאדם משתדל, עושה היפך המכוון. (אפשר לשמוע בקול הלשון וכדאי, וכדאי).

ומעשים לרוב ידועים ומפורסמים, וכל א' יש לו כל מיני מעשים כאלו כל יום - אם רק יהי' ער לראות מה שקורא לו ולשלו - מה שעושה והתוצאות. וכגון העובדא שהי' בבחור אחד שהי' כבר כמה שנים בשידוכים, ולא הלך לו, או נקרא הלך לו דניצל **מהאינו** שלו!

[והאמת היא דכל א' שנמצא בפרק האיש מקדש (או בפרק אשה נקנית) - סוגיא דשידוכין, יש להכיר יסוד זה - **דכל פעם** שבאה תשובה מהצד השני לא, הוי בשורה **משמחת** שכמעט אין כמה - דגילו לנו חכמינו נ"ע [תשובות הרמ"א סי' ס"ה, ועוד מובא במשלי במצודת דוד, ועוד בפמ"ג סי' תרע"א] **שאין שמחה כהתרת הספיקות!** ועוד דאפי' אם קשה לו לקבל תשובה זו, **בפרט כשחשב הוא שודאי יגמר עם ההיא (או חשבה היא שיגמר עם ההוא)**, ובדמיונותיו וחלומותיו בחר כבר מקום החתונה, וזמן החופה וכו', וכדמצוי בכאלו, יש כאן משום (גמ' ברכות נ"ד. ונפסק להלכה ע' שו"ע רכ"ב ס"ב ומ"ב שם) **חייב** אדם לברך על הרעה **כשם** שמברכין וכו' - בנפש חפצה **ובשמחת** הלב - בלי **שום** ספיקות או חששות, אלא לדעת שמן השמים הוא, **ולטובתו**, וע' במחבר שם עוד חיווק. ולהכיר שאם הי' גומרים שידוך זה ע"י איזה תחבולות או לחץ וכדומה, הי' חי בצרות צרורות כל ימי חייו, ד' רחם, **וחסד ד'** הן שהצד השני אמרו לא, וחובתו לשמוח לקבל באהבה ולהמשיך הלאה.

וכעת (פ' חוקת תשפ"ו) מלאנו ככתבים של הגר"ח מיללער זצ"ל דברים נוראים ונעימים על **הטובה גדולה** שאדם לא הרעה כלל ישראל לעבור לך ארצם ליכנס ישר לארץ ישראל, שאע"פ שהיו הרבה (כן שיער הוא) שהי' להם אכזבה נוראה ועער עמוס, אבל האמת היא ללא שאדם אמרו לא אלא הקב"ה אמר לא (ופשוט הוא אלא מרוב פשטותו שוכחים המלאכות! כידוע), והי' טובה עמומה - שע"י זה ניצלו כלל ישראל מלהתערב עם אומה זו עם כל טומאתה, בין צלעותיהם בין צמנהגיהם בין תאוותיהם, וכו', ומי יודע כמה מכלל ישראל היו נופלים בידיהם, וחורבן נורא הי' יכול להיות, אלא הקב"ה הטוה דרכם של ישראל מעליהם להצילם!

והוא זצ"ל מאריך שגם כל האניט סאמיט' (אנטישמטיון) שיש בעולם - הכל טובה גדולה עבור כלל ישראל, להכלל שעשו פונא את יעקב הוי מגן וישועה לכל כלל ישראל - כדי שלא יתערבו עמהם, אלא זה כמו גרם גבוה להפריד בין הטומאה להטהרה, שלא יטמאו או יטעמו ויאובדו לנצח ר"ל. ומאריך עוד עד כמה הי' הטובה של כל געטו (מקום סגור שהגויס סגרו בו היהודים בתוך כמה רחובות בעיר זו או זו, כידוע בכל הדורות) לעי"ז נשארים כולם לדיקים כולם אהובים לדי' אלקיהם!

והוא הכריז (או ביקש שגדולים יכריזו) שכל אלו שיאלו ממקומות סגרו חרדים לדי' ועברו לגור במקום יותר עלעגאנט (כאילו) וגרים בין הגויס -

שכולם יחזרו (מיד) לגור בצורו פארק או פלאטצוב או ווילימסצורג, וכדומה (וכמו כן בארץ ישראל נוגע לפעמים, כידוע), זהו כל הכלתם והכלת כאלהיהם!

ומוסיף שדבר פשוט הוא שאם לא הגני אומרים לא בהלעת איזה שידוך, מוכח שזה הכלה שאין כמוה. **לדע"פ** שיחשוב החבור או הגערה שזיווג זה נראה כ"כ נפלא, ראוי צורה שאם לא יאל לפועל שודאי הי' סובל כרות לכוונת, וחסד ד' שהצילם מהסבל הגדול שהי' עומד לסבול, ועליו (או עלי') לשמוח שמחה נוראה ולרקוד א' קאלטאטסקע!

והאמת שבלי יסוד זה בלבם, ספק גדול אם כדאי להם להיות בפרשה זו של שידוכים. וכל א' שמרגיש (או נערה שמרגישה) שבור(ה) ורצוצ(ה) כשארע דבר זה הנ"ל, ראוי ברורה שצריכים להתחזק באמונה, וגם בבטחון, שהכל יבוא בעתו ובזמנו, ולא יעזור דאגה כלל, וגם לא השתדלות מה שלא יהא, ונשמע בשורות טובות בקרוב ממש לכולנו, (ומודים על מה שזכינו, ומבקשים על הבא עלינו לטובה), אמן].

ונחזור להנ"ל - היו כמה שייצעו (עצת המן, או אחיתופל, כ"נ) לבחור הנ"ל שיקנה פל. (הכלי הנע ונד), כדי שאם יש איזו הצעה שנראה טוב לו (ולה) שיוכלו השדכנים להודיע לו מיד, דהא אמרו חז"ל (מו"ק י"ח:): **שמא** יקדמנו אחר! (ואמנם מפורש בגמ' דהכוונה ברחמים, ופי' רש"י ברחמים - בתפלה, והאמת היא מי הוא הפתי שיתפלל להשיג דוקא זיווג זה או זה, דהא מבואר שם בגמ' שסכנה גדולה להתפלל כן, אלא ודאי אין לחשוש לדבר רחוק כזה, ואפי' אם יש צד שיקרה באיזה פעם, וכדמשמע בס' תקנ"א ס"ב ממה שמותר להשתדך גם בט"ב עצמה מפני שיש צד זה. נראה דלא אמרו כן אלא להקל בהרחקה דרבנן (דבין כה אין איסור מעיקר הדין) וכדי שהחתן לא יהא לו דאגות אחרות **אלא אך ורק** דואג ומיצר על חורבן הבית, לכן התיירו, כנ"פ. ועוד לזאת דאם משום תפילה של השני, והא אפשר שגם הוא יתחנן לדי' שאחרים לא יתפללו על זה! (אלא אין סומכים על תפילה שלו לכלל העם לכן מותר בט"ב וכן"ל משום דאגות, כ"נ). **ואין לדאוג כלל!** אבל דבר ידוע לכל - **שמי שדואג, דואג כבר על הכל!** מה שלא יהא. פל. הוי חורבן נורא בהתמדת התורה ומסלק (הרבה, או רוב, או כמעט כל) דביקות בהקב"ה, כידוע, וכדברי כל הגדולים, ובפרט דברי רה"י דמיר הגר"א פינקל שליט"א שאמר במשאו הנורא (באדר א' תשע"ד, ושוב בריש אדר תשפ"א) בשער בת רבים **שזה מנתק נשמת המחזיק מהתקשרות אל בוראו וגורם להיות אדוק בו ולא לתורה ומצוות**, עיין היטב בדרישה שלו שהובאה לדפוס (נוכל לשלחו בל"ג בפאקס לכל המבקש, ע' בסוף הקונטרס הדרך לזה). ולא הרפו המסיתים האלו אלא באו שוב ואמרו לו שאתה **מאבד עצמך לדעת** כשאתה מונע את רכישת הפל! ושוב דחה אותם והכריז - **דהכל** מן השמים! **בפרט** עניני שידוכים **דהקב"ה** הוא, והוא לבדו, מזווג זיווגים. ואין שום צורך לעזור הכל יכול שהוא יכול הכל גם **בלי עזר האדם!** וטענו שוב והא יש לכולם **וצריך לעשות השתדלות**, ולהיות נורמאלי! (??).

ודחה אותם שוב ושוב, ואמר חדא - **דאין עושים מה שכולם עושים** כשאין דעת הגדולים נוחה בזה. ועוד דאומרים מהרב זצ"ל (הבריסקער רב זצ"ל) **דכל השתדלות בשידוכים אינו אלא לרגע הנערווען**, ואני רגוע שיבוא בעתו ובזמנו! אמרו לו - איך אתה סומך על שמועות, דהא לא נמצא כתוב כן מהרב זצ"ל בעצמו בשום מקום! וטען הוא בחזרה - דכן כתב הגר"א! ושאלוהו - איפה מקור לדבר זה?

ענה ואמר דמובא בסידור מאורי הגר"א על שיר המעלות (אחרי מנחה בשבת) מיהל אור ביאור ההיכלות רנ"ה, וז"ל, אמר (תהלים) **בטחו בו בכל עת** שהוא סוד הזיווג כידוע ואמר **שיש לבטוח בזה על ד'**, כמ"ש (מו"ק י"ח:): מן התורה וכו' שמהשם אשה לאיש, ע"ש. וכמ"ש (תהלים) **אם ד' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו**, שהוא, הזיווג, שנקרא בנין בית כידוע, ואמר **אם ד' וגו', ששוא הוא עסק בני אדם בענין הזיווג שהכל מאת ד'**, עכ"ל היהל אור המובא בסידור שם, ע' בפנים.

ובהמשך להנ"ל - טענו נגדו שכל זה טוב ומוצלח בשאר בני אדם, אבל אצלך כבר בא היום שצריך לירז הענין וכו' וכו'. [ומאמר המוסגר שא' מחשובי ב"ש הי"ו שאל א' מהרבנים החשובים שליט"א דשם אם כדאי לעשות מה שקורין זירזו כשראה שמתקרב שבת ועדיין אשתו במצב של מקשה לילד, ענהו - אין לנו להתערב בהנהגת העולם של ד' - יש הרבש"ע, ברוך הוא וברוך שמו! ודבר נאה הוא עד מאד. ולבסוף בנס הכל הסתדר לפני שבת]. וענה ואמר - מי יכול לדחוף - שטופען די באן? (מי יכול לדחוף הקרון של מסילת הברזל כאשר הוא נמצא עלי'??) והא אנחנו נמצאים בידי של הקב"ה! עוד לזאת איך אפשר לחשוב שכלי הזה, שמהרס את רציפות הלימוד של אלפי בני תורה, יכול לעזור לבנות בית של תורה??

וענו לו אפ"כ אין עצה אחרת – שהרי איך השדכן (או מה שיש שקורין שדכנית, ר"ל, וחס מלהזכיר שבחור ידבר עם כגון זו, אלא דוקא שאם הבחור תדבר עם השדכנית, והאמא תדבר עם בנה. ואפ"ל זה לא מדובר כאן אלא באלו שנהגו בדרך זו (שהבחור והנערה מחליטים לעצמם) שחידשו המתחזשים [וע' לקמן מהספר מכתב מאלי' ח"א עמ' ע' שמתאונן על דרך זו מאד, ומביא שבדוק ומנוסה שלא זו הדרך! וגורם הרבה גירושין, ר"ל, ע' לקמן], וכאן המעשה בא' מכגון אלו, אבל פשיטא ופשיטא שאין לבחור לדבר עם מה שקורין שדכנית, ולא כתבנו כאן אלא עבור אלו שטועים בזה [ביודעים] ובלא יודעים, וחושבים שאין עצה אחרת, ולא היא] ושוב איך השדכן יכול להודיעך על איזה הצעה שטוב לך באופן פלאי?? ענה שוב – הרבה שלוחים למקום!
וטענו – מי הגיד לך שלא זה, הכלי הזה, השליח כאן?
ענה – לא מסתברא.

ואלו לא הרפו [וכדברי חז"ל (ברכות ס"א). דיצה"ר דומה לזבוב, כשמפריחים אותו מצד זה בא מצד אחר, וכו' וכו'] עד שלבסוף נכנע (בעוה"ר) וקנה פל. - הטל. הנע ונד (שדומה לקללת קין כידוע). ופשיטא בדוקא הסוג הנקרא כשר (והעמקות בתיבה זו – שרה"י דמיר הגרנצ"פ זצ"ל תמה – איך אפשר לקרות דבר המשחית – כשר? אלא הפירוש הוא, כ"ג, שאם ישם כלי זה תוך איזה סיר מלא מים רותחים הסיר נשאר בכשרותו! [וכן כדאי לנסות למעשה! ואע"פ שאין זה אלא דרך צחות, אבל כיון שחתן א' אמר לנו בליל א' דר"ח תמוז תשע"ט שהוא החליט שלא יהא לו ולא לביתו פל. אחרי החתונה – ואמר שהחלטה זו באה מחמת מה שקרא בקונטרסים אלו, א"כ מותר הצחות, כ"ג, ואולי יש כאן עוד היתר משום ליצנותא דע"ז (ע' גמ' מגילה כ"ח: ועוד), דהתירו חז"ל!].

ובאותו יום (!) א' מהשדכנים התקשר אליו להציע הצעה נפלאה. והוסיף השדכן שחשב להציע זאת לבחור אחר, וחשב שמי שהוא יתפוס תחילה לו יציע, ונס (!) שהי' לו פל. דלכן השיגו מיד, משא"כ השני דלא הי' בביתו, ונעבאך הוא (?) שאין לו פל. ולא תפסו!

למעשה נפגשו, והי' נראה שהכל הולך באופן הטוב ביותר, ממש הרגיש שפה משותפת (וכאילו שצריך כך, דהכל דמיון כידוע, אבל כך הדרך אצל כמה, וכו"ל), וגם היא מצאה חן בעיניו בכל השאלות ששאל [דרישה וחקירה – וכאילו הוא יודע מה הוא צריך כדי לבנות בית – והא הוריו יודעים הרבה יותר טוב, דהם כבר עברו החיים, ויודעים מה שטוב, ובפרט מה שטוב לו (או לה) – אלא מה – שואל הבחור – אסמוך על הורי? והלא דרך זה משנות בין הביניים! והם מדור הקודם! והיום נשתנה לטובה (??), שהבחור והנערה בודקים א' את השני (במאה בדיקות וחקירות) עד שבטוחים שזה הבאשערטע (המוזמן מן שמיא [ויש אומרים דלרוב רובא שמיא מאן דזכר שמי' – דלא תמיד מתייעצים עם דעת עליון]) בלי שום ספק!

ואם תשאל, למה היום יש כ"כ הרבה גיטין, ר"ל, הי' צריך להיות ההיפך הגמור! הנה האמת היא שכך הקשה הגרא"א דסלר זצ"ל, כמו שנזכר לעיל, בספרו מכתב מאלי' – ותירץ כנ"ל שההורים יודעים יותר טוב מהבן או הבת, וכותב הלואי שכולם יחזרו לדרך הישן והישר לעשות כמו מנהג של שנים קדמוניות וכמנהג ירושלים של היום (ועוד הרבה קהילות) שההורים מבררים הכל ומחליטים הכל, והבנים והבנות סומכים עליהם – וכולם שמחים, דידועים שזה הבאשערטע (מאת ד' היתה זאת), ומיישבים לאט לאט את כל החלוקי דעות ואת כל ההבדלים שיש ביניהם (דיודעים נאמנה שזו היא המציאות תמיד בכל זוג – חילוקי דעות וכו', ומוכנים לזה ומקבלים בשמחה).

משא"כ אלו הנ"ל (שבודקים וחוקרים – והרבה מהתשובות שעונים צד השני אינו אלא מסוה זמנית, וכן של שקר, ויופי של הבל, כידוע) נופלים בעצבות וביאוש כשרואים שאחרי כ"כ הרבה בדיקות וחקירות לבסוף, אחרי החתונה, מרגישים שנפגשו עם רחל ובחופה הכניסו לו לאה!! וחושבים שא"א ליישב התהום רבה שיש ביניהם, ולכן מחפשים גט, ד' ירחם, וחושבים שבדאי בפעם הבא יבדקו יותר טוב (!) וימצאו הנכונה, ר"ל מהאי דעתי, 'וד' הטוב ישמרינו מכל זה, ויגדור פרצות שבהיכל (דהזיווג כבנין הבית, וכו"ל בדברי הגרא"א, ומרומז לבנין המקדש, כ"ג, וע' בתהלים קמ"ד – בנותינו כזויות מחטבות תבנית היכל!) וכולם יחזרו לנהוג כישראל סבא.

[שו"מ שגם המלבי"ם בפרשת כי תצא בתחילת חמישי עה"פ כי יקח איש וכו' והי' אם לא תמצא חן וגו', כתב כדברי המכתב מאלי', ועוד יותר חריף, ע"ש היטב. (שמענו שזה מדברי התלמיד של המלבי"ם שהוא השלים פירושו על התורה, אבל ידע דעת רבו בזה, כ"מ, ועוד דגם הוא הי' אדם גדול מאד), ועל פי שנים עדים יקום דבר, כ"ג].

ויה"ר שלא נשמע עוד על שום גירושין, ולא על שאר דברים כואבים, כגון מה שמצוי בעוה"ר כ"כ הרבה צרות בשלו' בית, וכ"כ סירוב לוותר! ועוד יש צרה גדולה שבכמה וכמה משפחות יש חמש או שבע ואפ"ל י"א (!) בנים ובנות מעוכבים בשידוכים. ותפילתינו שלא ישארו כל המבוגרים ומבוגרות

(לא לפים!!) להמתין לזיווגם עד שקורע הלב, אלא ישיגו את שלהם כעת ממש! וממילא יתבטל הדבר ולא יתרבה עוד מה שהי' עד עתה שכמעט אין משפחה שאין בה גירושין, ל"ע ול"ע, מכאן ואילך יהא רק שלו' ואחדות, ויעיר קינו להושיב יחידים ביתה, אמן סלה].

ונחזור למעשה הנ"ל – שהפגישה עברה בשלו' ושלוה. ולמחרת קיבל התשובה מהשדכן – בהחלט גמור – לא ולא. אין מה לעשות – הצד השני אינו רוצה להמשיך. וכל עולמו חשך בעדו, אבד כל טעמו בחיים חיותו. [נסימן מובהק הוא שהוא איננו ראוי להיות בשידוכים וכו"ל – דכל מי שאינו יכול לקבל תשובה לא, מוכח שעדיין ילד הוא, ואינו ראוי ליכנס בקהל ד' ע"י נישואין [ע' רש"י עה"פ (כי תצא, רביעי) לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ד' – לא ישא (ישראלית)] דלחיות חיים בעולם (הגדול) צריך להיות מוכן למכשולים, ולדברים שאינם הולכים כרצונו – דבלא הכנה זו וכח זה, לא יצליח, לא בחיים, לא בשלו' ביתו, לא בחינוך ילדיו, ולא בעבודת ד' כלל, וכלל, בדוק ומנוסה].

וכעין הנ"ל יש גם הנסיון לקבל בשמחה כשמבקשים להתקבל לישיבה זו או זו ואומרים שאין להם מקום בשבילו (ולהבדיל בבנות שהסעימינאר ענו להן לא! אין אנו רוצים לקבל אתכן) והגדול (היינו בחור אחרי בר מצוה דינו כגדול, אלא ליידער (למרבה הצער) יש שנשארים בקטנות [המוחות] עד כ' ועד ל', ד' ישמרינו) מקבל באהבה, ויודע שהכל נגזר מן השמים, והכל לטובה עד שאין טוב כמוהו!

ופשפש הבחור וחיפש – מה הי' לא טוב – מה הי' לא טוב?? וחזר במחשבותיו על כל השיחה הנעימה מתחילתה עד סופה שוב ושוב, ולא מצא שום דופי, והי' פלא בעיניו. וממילא הי' טרוד כל היום וכל הלילה, לא היתה תפילתו תפילה ולא תורתו תורה, עד שאחרי איזה שעות (שהרגיש הוא כשנים שלימים!) שמע הטעם, וכמעט התעלף! שתשובתה להשדכן היתה דאין רצונה מי שמחזיק פל, ואפ"ל אם רק עתה קנה, אין זה בשבילה, מה שלא יהא! מי שיכול להחזיק דבר המהרס גדולים באיבם אינה מוכנת לקבל כלל! ושלו' על ישראל! הנה רואים תוצאות של השתדלות! השתדלות! ועלינו להתבונן טובא – למה לא לומדים מבלק? למה לא לומדים מבלעם [ע' לקמן תשו' י' חלק (ב)] – למה? ובעניני שידוכים ונישואין נראה לציין כאן כמה פרפראות חכמה – הדא מה ששמענו מהאיש מרומם מעם (הרה"ג ר' א"כ שליט"א) בשם ת"ח אחד מתמיד עצום ומחשובי קרתא דירושלים בהבנת הגמ' (ברכות ה.) במערבא כי נסיב אינש איתתא אמרי לי הכי מצא או מוצא, מצא דכתיב (משלי י"ח כ"ב) מצא אשה מצא טוב, ומוצא דכתיב (קהלת ז' כ"ו) ומוצא אני מר ממות את האשה [ע' בבאר מים חיים כלל א' אות י"ג לתרץ למה אין כאן משום לשה"ר, ע"ש התירוץ שלו שהי' דבר מפורסם אם היא כ"כ רע, וצ"ע דהא הח"ח בעצמו לא רצה לסמוך על היתר זה למעשה, וי"ל. ועוד דלכ' הי' יכול לתרץ שהי' לתועלת

– כגון דאם הוא יאמר שמר ממות נסביר לו איך לשמוח באשה רעה – שמציל אותו מכל עונשי גיהנום!! וכדברי הפלא יועץ (ערך אשה) דכמעט כדאי להתפלל לקבל אשה רעה דהא משתכר נורא נוראות! ע"ש, וצ"ע ג. ועוד דהי' יכול לומר דלא שאלו אלא אמרו לו (וכלשון הגמ' וכלקמן) והיינו שאמרו שכך הוא דרך העולם – לפעמים כך ולפעמים כך! ושוב צע"ג. (ואין להקשות מי הי' השדכן אם הי' כ"כ מפורסם? דחזא לכ' גם הוא, החתן, כך, כידוע. ועוד לזאת יש מעשה בגמ' כדלקמן שרואים כח יפה של שדכנים, ודו"ק), והת"ח הנ"ל הסביר שלא שאלו את החתן אלא אמרו לו שאם אתה מצא היינו לפעמים אפשר למצוא (מצא אשה – שהאשה כשהיא מחפשת אותך במשך היום מצא אותך בנס וכדומה) והרבה פעמים לא יכולה למצוא אותך כיון שאין לך פלאפון! (ברוך ד'!) אז מצא טוב! אבל אם מוצא – שאתה מצוי בכל עת – דיש פלאפון, ר"ל, אז זה מר ממות, כי מיתה אינו אלא רק פעם א', וכאן יש ביטול תורה בכל עת ובכל שעה שוב ושוב, ודלא יליף קטלא חייב על כל רגע ורגע! (ע' אבות פ"א מ"ג). ויפה פירש, ונזכה שלכל הפחות כל החתנים וכל הכלות החדשות יזכו לנזור כליל מכל פל, דכל ההתחלות קשות, ואם עומדים איתן בתחילה זוכין לגדלות בסוף, אמן.

ובאותו ענין מצאנו בחז"ל מעשה נורא, מעשה נורא ממש – מלא מוסר, מלא חיזוק בבטחון, ומלא שמחת החיים במה שיש לך, ומלא שלו' בית והכרת גדלות הזולת – בגמ' נדרים (ס"ו:) מובא מעשה שהי', וז"ל שם – ההוא דאמר לה לדביתהו קונם שאי את נהנית לי עד שתראי מום יפה שביך לר' ישמעאל בר' יוסי, אמר להם שמא ראשה נאה אמרו לו סגלגל, שמא שיערה נאה דומה לאניצי פשתן, שמא עיני נאות טרוטות הן (עגולות כמו של יונה!), שמא אזני נאות כפולות הן, שמא חוטמה נאה בלום הוא, שמא שפתותי נאות עבות הן, שמא צוארה נאה שקוט הוא, שמא כריסה נאה צבה הוא, שמא רגלי נאות רחבות כשל אווזא, שמא שמה נאה לכלוכית שמה, אמר להן יפה קורין אותה לכלוכית שהיא מלוכלכת במומין ושריי', עכ"ל חז"ל הקדושים. ורואים בטחון

שהיא היתה מוכן לבדוקה אע"פ שידעה שאין בה כלום! אלא **בטחון**, וזכותה לה! וכן אנחנו – **נתחזק** עוד ועוד.

ועוד לימוד מדברי קדשם שמלאים (תמיד ובפרט כאן, וע' לקמן) סתרי תורה! להשפיע טוב לכל העולם – שיש לאדם לראות **הטוב** שבאשתו, אפילו אם זה דבר קטן **מאד**, ואפילו אם רק **ששמה ראוי להסרונות שלה!** ויש כאן משום **טוב עין** וממילא מברך ומתברך! והגר"א מיללער זצ"ל סיפר כמה פעמים איך שאנשים מתקשרים אליו ואומרים שקשה להם שנשיהם מוסיפים על משקלם עוד ועוד, ומפריע להם מאד. והי' עונה להם שאין זה מן היושר – דלמה יסתכלו על פרט א' לרע כשיש לה **כ"כ מעלות** – תביט על הטוב שבה **ותתבונן בו** עד שרואה יופי! והגר"א מאנדעל שליט"א (מגידולי וגדולי נאווארדאק) סיפר על הרבה מנאווארדאק שפרקו מעצמם כל החיצוניות בענין זה, וקיימו בעצמם דברי שלמה המלך – **שקב החן והבל היופי!** וחיו עם נשיהם בשלו' ושלוח אפילו כשנשיהם היו הכלה נאה וחסודה של בית הלל! והי' עשירים (שמחים בחלקם) בלי שיעור! ולא כמו הדור יתום שלנו שאם יש איזה פרט קטן שלא כרצונם כבר שבורים ורצוצים, **נעבאך! נעבאך!** (מסכנים הם עד מאד) כל **החיים**, ד' ישמרינו ממהלה המדבקת הזו! והעיד הגרי"מ שליט"א הנ"ל שהאלטער מנאווארדאק זצ"ל כתב ג' אלפים מעלות על א"ח!

ועוד לימוד מכאן בענין **שלו' בית** – והוא כשאדם מרגיש שחסר שלו' בביתו צריך (לפעמים) להתייעץ עם רבו מה הדרך לשפר מצבו – כגון הכא שרצה ההוא גברא שר' ישמעאל ב"ר יוסי יעזור לו להיות **בשלו'** עם אשתו. ושמענו פעם **מה שאמר אדם גדול זצ"ל** כששאל את פיו על א' שאינו יודע להשית עצות בנפשו לגבי איזה דבר באשתו שמפריע אותו מאד, ולא ידע אם מותר לו להגיד לה, וכדי לחלצו ממצבו (דלא עזר לו ההתבוננות הנ"ל בשאר מעלות' כיון שזה בלט קצת), והגדול ענהו שיש לו לסדר שאיזה אשה יתן לאשתו עצה, בדרך אגב, בענין זה, והי' לההוא אור חדש בהנהגת ביתו. [ולימוד גדול הוא **לכל הדומה והדומה לדומה**, כשאדם רוצה לעורר להזולת איזה דבר **הדרך הסלולה** היא למצוא מי שיכול למסור לו בדרך אגב. כגון קושי שבחור א' הביע בפנינו שהוא רוצה להתחיל לעשר כל מה שאוכל [וכמו שכתבנו בשו"ת זה כמה וכמה פעמים שכן **חובה** על כל א' לעשות – ואם היו יודעים ההמון עם עד כמה שאלות יש בזה (היינו לאכול בלא לעשר בעצמו), ו**בודאי** לא היו אוכלים עוף אם היו כ"כ שאלות עליו כמו שיש בכל דבר שגדל בארץ ישראל **אפילו אם יש עליו ההכשר הטוב והמהודר ביותר**, שאל ותשמע, אלא פשוט **מחסרון ידיעה** ולכן מקילין. וכבר הבאנו המעשה שא' מחשובי בחורי דירושלם (שהוא עוזר לנו באופן **נפלא**, נפלא **מאד** כל שבוע ושבוע, ויהא מקורו ברוך! ומזל טוב לו ולכל משפחתו על לידת הבן הבכור בקיץ זו תשפ"ב לאחותם, ו**אָפּוֹן אַלְעָת** – תמוז תשפ"ג] **מז"ט** לו על הא' שנוכל לחאחרו תחי' בן, ונתרפא כל המספחה **צעזרת ד' ית', ועלנו להודות**). וברכה מאיתנו לעוד שמחות! הלך פעם עם הזיידע (סבא) שליט"א שלו לאיזה גורן גדול של פירות טבל, והזיידע שמונה מטעם הבד"ץ של העדה החרדית עישר הפירות שם, ואחרי שעישר, קנה לעצמו (משם) כמה ק"ג, וכשבא לביתו ראה הנכד איך שהזיידע מעשר שוב הפירות! וכששאל את פיו לפשר הדבר – ענה לו בפשיטות שיש לאדם לעשר **בעצמו** בביתו, והסביר טעמו ואמר - דהאם אתה יודע כמה שאלות יש כהיום של שותפות עכו"ם! (שוב ביררנו המעשה – בתמוז תשפ"א – אצל הזיידע בעצמו ואישר הדברים – ועדיין אנחנו רק כלי שני ואינו מבשל! אבל **לחוש מיבעי!**)), אבל דא עקא שהבחור הנ"ל שרוצה להתחיל לעשר הכל, יודע שאם יעשה כן וועט שטערן די טאטע (זה יפריע לאביו) לא שלא ירשה לו, אלא שיוודע שיפריע אותו זה שהבן עושה שלא כמסורת אבות, דהא אביו (של האבא) לא עישר דבר שיש עליו הכשר וכו'.

והנה בתחילה נסינו להסביר לו שבעצם אין חשש כאן משום מסורת אבות – דהא כל דבר שעושה יותר בדיקדוק אינו נכלל **באל תטוש** כלל וכלל, ויש לנו על זה **הוראה ברורה**.

וא"כ אין זה באמת הטענה של האבא – אלא כרוך כאן בהקושי שהאבא ירגיש שאם בנו יעשר מה שאוכל, יש כאילו רמז שהאבא הוא מופרך, וכבודו נפחת – מחשבה שלא כדת (כדעת) ודלא כדון אבל כך דרך היצר.

ולכן **העצה היעוצה** הוא שהבן **ידבר עם רבו** של אביו, ולבקש ממנו שהוא ימצא דרך לדבר על לבו של האב. ולפעמים עדיף שאיזה חבר של האב יגיד לאבא זה, בדרך אגב, כגון לומר לו אתה יודע מה ששמעתי באחרונה שכן של פלוני התחיל לעשר כל מה שאוכל, ואביו בתחילה חשש שיש כאן משום אל תטוש אלא שוב התבונן **ושמח שמחה גדולה** דהא ראה שבנו הוי בגדר **מבקש!** – דאע"פ שהוא בעצמו אינו נוהג כן אבל שמח שבנו רוצה לעשות עוד ועוד עבור הרבונן של עולם, וכו', וכו'. ועי"ז יתיישב דעתו של האב ויכול לעשות ברוע. ואם לא יזכה למצוא כנ"ל עדיין הבנו מגדולי עולם שיש לו לעשר אבל יעשה מה דאפשר בצינעה.

ומעשה מהרי"ד ידענו והוא קרוב ליסוד הנ"ל, על א' מחברינו שכשבנו הי' בן עשר או שנים עשרה (מעשה שהי' לפני כשלושים שנה), רצה לגדל פיאאות ולסדרן לפני אזנו ודלא כאביו (שלא גדל פיאאותיו כלל או שהחביאם אחרי אזניו – לא זכור לנו מה הי' המעשה בזה). ואביו מחה בידו **מחאה נמרצת** – וכששמענו הדבר הי' קשה בעינינו **מאד**, ופחדנו מה יהא בסופו. וכך עלה בגורלו שבנו הלך בדרך המחדשים וגדל (ומגדל) טשופ גדול (עד היום) וכיפה שלו כמעט בטל בששים על ראשו ופרק מעליו המעיל והכובע, ואע"פ שלומד קצת **עדיין אינו אלל פועל פשוט**, והדורות פוחתים והולכים, **וצריכים רחמנות**, וד' הטוב יגדור פרצותינו ונשמע רק בשורות טובות, **ונדע איך לחנך, ואיך לונתר, ואיך לשמוח ולעשות רצונו ית' תמיד, אמן.**

(ג) **מה פו' ויגב מואכז?**

דאגה. וידוע שדבר זה אינו אלא עבור גוים **בלבד**. דמדה זו אינה לכלל ישראל **כלל!** והא דכתיב **אשרי אדם מפחד תמיד!** תירץ הגמ' בברכות דף ס. ההוא **בדברי תורה** הוא דכתיב. ואפילו בד"ת לא שמפחד **סתם**, אלא מפחד **שמה** ישכח תלמודו, ולא שמסיים בכך, וכאילו יש איזה היתר לדאוג עכ"פ על זה, אלא מסביר רש"י **שכל ההיתר דאגה שמה ישכח, אינו אא"כ ע"י זה הוא יחזור** עוד ועוד על **תלמודו**, ע' בגמ' ברכות הנ"ל ברש"י ד"ה בדברי תורה, ודו"ק היטב. ונפלא להמבין. והמחליט לבדוק דאגות שלו ולסלקן, **מאושר הוא**. [ולאו מקרה הוא שתוס' בגיטין (נ"ה: ד"ה אשרי) מביא כל זה בתחילת הגמ' שמוטר ללמוד **בט"ב!** ונראה דזה **תיקון לתורבון**, ודו"ק].

ולענין חזרה על לימוד עד שנקבע בלב – א' מן הקוראים החשובים הי'ו שלח לנו פירוש נאה מחכם א' שראה בדברי הירושלמי ברכות פ"א ה"ה (דף ט. בדפי וילנא) **והגית בו יומם ולילה** שתהא **הגיות** היום והלילה שוין, עכ"ל הגמ'. והסביר הנ"ל שלימוד התורה ביום צריך להיות עם כל החושים באופן כזה שייכנסו ד"ת בקרבו, עד **שבליילה יהיו מחשבותיו והגיון לבו במה שלמד ביום**, עכ"ל, ונפלא הוא.

והביא הנ"ל עוד מדברי החת"ס (או"ח סי' קנ"ו) דטעמו של הרמ"א (סי' תקנ"ג ס"ב) במה שמביא – **ונהגו שלא ללמוד בערב ט"ב מחצות ואילך כ"א בדברים המותרים בט"ב**, דכיון דכל מה שלומד **מחצות ואילך** עדיין מחשבתו עליו והרהוריו גבילי בלילה ונכנס לאבל כשהוא **שמה**, ולכן אסור **מחצות** כנ"ל, ע"ש. ועלינו **להודות** להקב"ה על מתנה טובה בתוך המתנה עצומה הנקראת יו"ט שקבלנו, ולהודות להמאיר עינינו, ולכל המעוררים ומאירים, יישר כח. (ז) **מאי נפ"מ אס צלק הי' ראו למלכות או לא (דמלכותי צעת ההוא כתב רש"י דמינוהו עליהם לכורך שעה אע"פ שצ"ח הי' ראו למלכות) – השאלה היא – מה מוסיף פרט זה בכל המעשה?**

אפשר בא כדי להראות לנו **השגחה פרטית** עוד ועוד. דכיון דלבסוף ניתוסף **ברכות** ע"י בלק (ולכן זכה לפרשה על שמו, כ"ג, ולימוד גדול הוא זה, הגדלות של **גרמה** לברכה! והרב אי"מ ק' הי"ו הוסיף לנו - דלמה לא נקרא הפרשה על שם **בלעם**, דהא הוא הי' **המברך?** אלא בלא הגרמה ע"י בלק בלעם לא הי' מברך – רואים הגדלות עוד של **הגורם את השני לעשות טוב**, וחזיון הוא, ויישר כח ובשו"ט לו, (כך כתבנו ברכה זו בשנה בחודש תמוז תשע"ח, ותוך השנה זכה לקיומה, ומבקשים על עוד בשורות טובות לו, ולכל ישראל, אמן [כך כתבנו בשנת תשע"ט, ובשנת תש"פ זכה לבן זכר – ומבקשים שוב ושוב על יותר ויותר). רואים איך שהקב"ה הזמין אותו לכאן בדייקנות גדולה, **השגחה פרטית** בפרטי פרטים – **והכל לטובה**, וממילא מובן שאין לנו לדאוג על **שום דבר** בעולם – דהכל מכוון מן שמיא. **דכל החיים שלנו חטיבה אחת של השגחה פרטית, ברוך ד'!** וכמו כן מצינו בבעוז, שיום אחרי שנשא רות נפטר לעולמו – הכל במכוון עד בן רגע.

ומעשה בהשגחה פרטית בימינו ראינו כתוב על אחד שהי' צריך לשלם חוב של כמה אלפי דולאר ביום ה' בבוקר, ובלילה שלפניו עדיין לא הי' לו **כלום**, ובשעה אחת אחר חצות התקשר לשכן שלו, (לא הי' בו חשש גול שינה דרכו של השכן בכך) ושאלו אולי אפשר לקבל הלואה לכמה ימים – ענה שיש לו בגמ"ח אבל צריך ערבים! הלוח הי', בשעה זו, עדיין רחוק מביתו אבל בקירבת מקום למקום תורה שלומדים שם עד מאוחר בלילה, וחשב שאולי ימצא שם איזה אדם שיחתום לו ערבות, ואע"פ שדבר רחוק הוא מן המציאות אבל בטחון מהפך **הרחוק לקרוב!** ולמעשה עד שהגיע לחפש ערבים הי' כבר ב' שעות אחר חצות, ובכל זאת **בטח** כבוראו שריקים אל תשיכנו, **ובנס גלוי** מצא שם א' שאינו מכירו כ"כ ובכל זאת כשביקש ממנו לחתום, הסכים **מיד**, והי' פלא בעיניו, [ויש לתמוה – למה, אם **בטח** באלקי ישראל, למה היא פלא בעיניו? אלא אפשר דמפני עניות לא חשב שראוי לנס גלוי. ועוד צ"ל דנתעלם ממנו פירוש הקרא – (תהלים קפ"ט י"ג) **ואני בהסדך בטחתי יגל לבי בישיועתך** – יגל לבי היינו **עתה**, כשעוד **באמצע** הצרה **כבר שמח לבו**, דהא ברור לו שיבוא הישועה, וכדמשמע בביאור הגר"א שם, וכן מפרשים בבית בריסק כידוע, כן אמר לנו הגר"י גאלינסקי זצ"ל הפירוש הנ"ל בשמם.

והואיל והזכרנו מדברי הגר"י גאלינסקי זצ"ל נכתוב עוד מאמר משמו - שמענו (מא' מבני עליה"י) בשמו שבפרשת חקת רואים שמשוה ר' אמר למלך אדום שרוצים לעבור דרך ארצו ודיבר עמו בעניני רוחניות (שעל שני' ה' לפרוע החוב להיות גרים בארץ וכו'), כמו שפירש"י, ולבסוף ענה - לא. אה"כ כתיב בפסוק ויאמרו אליו בני ישראל וכו' ונתתי מכרם וגו', דיברו בעניני גשמיות - געלט - על זה כתב רש"י מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה (אהרן הכהן). ופירש הגר"י גאלינסקי דהואיל ואה"כ באו לדבר בגשמיות כחפצם של אדום (כסף וזהב) זה ה' ההתקרבות! ע"כ שמענו - ונראה להוסיף על דברי קדשו - שכשמשוה ר' דיבר בעניני רוחניות לא אמרו אלא פן בחרב אצא לקראתך, משא"כ כשכלל ישראל עשו כעני השתדלות (והיינו אם אפשר לומר כן כדי שנקח מוסר ולא שמבנינים אנחנו, ולא כלום! וככל השו"ת הזה דאינו אלא לקחת לקח, כמבואר כבר הרבה פעמים) יצאו אדום לקראתו בעם כבד וביד חזקה! כדכתיב בפסוק - היינו שההשתדלות עשתה ההיפך, ודו"ק].

ונחזור למעשה הנ"ל - דאע"פ שהי' פלא בעיניו אבל אין מעצור לרצון הבורא ית'. ותגדל ההשגחה פרטית בזה שאיש אחר, שגם הוא למד שם באותה עת, שאל (מעצמו!) האם צריך עוד ערב? דהא הוא מוכן ומזומן לחתום! והנה עוד נס גלוי, ידוע דאין דרך אנשים, אפי' מה שקורין אנשי שלומו, מוכנים מעצמם להתנדב לחתום ערבות, אלא הכל יכול יכול הכל! וכשהביא השטר להשכן הנ"ל בעל הגמ"ח (בערך ב' וחצי שעות אחר הצות!) בדק אם יש (דוקא) ב' ערבים, ונתן לו ההלוואה. למחרת בבוקר נודע ללווה שהבעל חוב שהי' צריך לבוא אליו לקחת הכסף של החוב בבוקר ורצה דוקא מיד בבוקר, אמר לא' למסור להלוה הנ"ל (שחייב לו) שיכול להאריך לו את זמן הפרעון! והי' זה עוד פלא בעיני הלוה כיון דכבר ביקש ממנו להאריך ולא הסכים, אלא הכל יכול יכול הכל! אבל אם כן כאן הבן שואל - האם כל הנסים הנ"ל לשוא היו? אלא העובדא עדיין לא נסתים - שבלילה שלאחר מכן (שהי' ליל ששי), הזכירו איש אחר להלוה הנ"ל - אתה זוכר שבימים אלו עבר זמן פרעון של ההלוואה שלקחת ממני פעם? והלוה הנ"ל בדק בפנקסו ולא מצא כתוב שיש זמן פרעון לחוב זה, והתנצל ששכח לרשום בשעת ההלוואה זמן הפרעון [ומאמר המוסגר - יש לדעת שדבר זה, שלא כותבין בשעת ההלוואה, מצוי אצל הרבה, ולבסוף שוכחים לשלם (בזמן או בכלל!)], ואפי' בני תורה נכשלים בזה, וגורם הרבה תקלות כידוע, אלא החכם חי עם חשבון - לעשות חשבון [הנפש כל לילה, וגם חשבון] חובות לאחרים, וניצול מהרבה דינים קשים, ד' ישמרינו]. המלוה קיבל ההתנצלות הנ"ל אבל דרש שיחזיר לו תיכף הכסף - ונתברר שסכום חוב זה הי' בדיוק רב הסכום כמו הכסף לשלם ההלוואה הראשון הנ"ל שקיבל הלוה כסף עבורה בליל אמש! וממילא הי' לו כסף מלא לשלם לזה. רואים שוב ושוב - הכל מכוון מן שמיא! ועלינו להתבונן מתי אפתח עיני, ואה"כ אפתח פי בנשמת כל חי! וממילא אבטח בקל-חי! שהוא נותן לי כל צרכי, כל רגע מחי! רואים שאדם יכול לקנות מדת הבטחון עד כ"כ - עד שיהא בנפשו והכל ע"י ריבוי חובות! ויש א' שמגלגל עם כחמש מאות אלף דולאר חובות, כל יום עשרות אלפים דולאר מגמ"ח לגמ"ח. וא' שאלו למה לא לבקש מנדיבים שיתרמו עבור הדבר (החובות שמגלגל הן מחמת עשיית חסד שאביו עושה) ולא יצטרך לסבול כך?!? ענה בתמיהה רבתה - וואס וועט זיין מיט חיזוק בבטחון?!? (איך אתחזק בבטחון אם נשלם כל החובות?!?), [וע' סי' ר"נ סק"צ צמ"צ על ראונו ש' הלל הזקן צמניעתו לעשות השתדלות עבור סעודת שבת - כל שבת ושבת! והבין].

ומעשה חדש שנתחדש בערב שבת קודש פרשת חוקת תשפ"ב שא' מבעלי בטחון הי"ו שבעיר הקודש ירושלם (רמלק"ר הי"ו) הי' צריך לשלם חוב בסך אלפיים דאלאר בערב שבת קודש אבל המלוה הסכים לחכות עד יום א' הבא, ושמה הלוה ברווח פורתא, ושוב חשב מאי שנא אצל הבורא עולם אם ערב שבת (כבר הי' ערב שבת אחר הצות היום! שאין כ"כ מצוי ממי ללוות אבל חשב-) מאי שנא ערב שבת או יום ראשון - הקב"ה כל יכול הוא! וכשהלך ברח' אבינועם ילין על הדרך לשבות אצל חמיו בשבת קודש - כשעבר על בנין סאטמער (יואל) ראה א' שהוא מכיר שיוצא מהמקוה שם ושאל את פיו - האם יש לך כסף להלוות? ענה לו - אין לי אלא אלפיים ומאתים דאלאר! ראה הבעל בטחון הנ"ל יד' בהוה, ולוה, ומיד שלח בנו נ"י לגמ"ח לשלם החוב עוד היום - הכל יכול יכול הכל, ולמה דואג אני - למה? למה? למה?

ונחזור למעשה פלא בגמ' נדרים הנ"ל - שאחרי כמה שנים שחיינו עם הקושיא למה חז"ל סיפרו לנו מעשה זה - שצריך להיות דברים עמוקים טמונים בו - עוד חוץ מהלימודים הנ"ל, ואחרי התבוננות שוב חשבנו שיש לקחת ממנו לקח שחז"ל רמזו אשה זו לכלל ישראל, שאע"פ שהקב"ה יודע שמלאים מומים הן, שאין א' בלא חסרונות, אין א' בלי משוגעסין שלו, דהא אין צדיק בארץ וכו', וכל א' דרכו ישר בעיניו (עד כדי כך שא' שהי' אונן סיפר שהי' נס שכל פעם

שהי' צריך ברכה בשעות שישב באנינות הוא מצא מי שיכול להוציאו בברכה זו או זו - שאלנו את פיו שכמו שאסור לברך כמו כן אסור לצאת מהשני דהא שומע כעונה, ואמר ששמע איזה מעשה שהי' וכו', וכן רבים בלא מספר שלא שואלים רב אלא דרכו ישר בעיניו, [וכף זכות על הנ"ל שאפשר לא הי' צריך להתעסק בצרכי המת כלל, וע' באו"ח סי' ע"א ס"א ובמ"ב שם, אבל עיין בסק"ז הלכה למעשה שאסור לכרך ואסור לומר אמן - ולא הי' קום היתר להאזין הנ"ל, ופשוט שטעה בדבר משנה (ובדבר משנה כרוכה מפורסת, ונעבאך שנכשל, ופשוט לנו שמיד עשה תשובה כשנודע לו דהא למדן הוא, ודו"ק.

[ומקוין ומאמינים שלא היא למעשה דהא בילע המוות לנצח!], ואעפ"כ מצא ר' ישמעאל מעלה בה, כמו כן הקב"ה מוצא מעלות גדולות אצל כל א' מישראל - דאפי' פושעי ישראל (!) מלאים מצות כרמון! (סוף חגיגה, עירובין י"ט). וחיווק הוא לכל בר דעת לדעת שהקב"ה אוהב אותו אהבה עזה! ועוד לזאת עוד לימוד גדול לנו שגם עלינו תובת גבול למצוא בכל א' (בין אנ"ש בין לא אנ"ש!) מישראל מעלות הטמונות, ולאהוב ולקרב כל א' כל מה דאפשר - ושלו' על ישראל, אמן.

ומצאנו דברי נועם בספר אוצרות ר' נחמ"י (על הרה"ג ר' נחמ"י בקר זצ"ל מאנשי ירושלם של מעלה, מחנך הגדול רבות בשנים, [יארצייט שלו חל בימים אלו - י"ג תמוז]) וחיוקים מדבריו שסיפר למשפחתו על המגיד ממינסק (רבי אליעזר יצחק ברמן) זצ"ל ראש ישיבת אשל התורה במאה שערים, והי' רבו של ר' נחמ"י בצעירותו, והמגיד זצ"ל חיפש איך להשריש התמדה בתלמידיו ועשה הסכם עמם שעבור כל שעה בלי הפסק כלל יקבל מיל אחד - שם מטבע קטן דאז, ומספר רבי נחמ"י זצ"ל, וז"ל הספר - שלאחר חודשיים מתחילת המבצע, הצלחתי לצבור מאה שעות לימוד בלי הפסק, ובאתי אל הרבי עם הפתק שכתבתי שם חשבון השעות, ונתתי לו זאת. אמר לי: אינני צריך לבדוק. אם רשמתי מאה שעות בא ואתן לך הכסף. ולקח הרבי את מפתחות הקאמאד (ארון נמוך) כדי לתת לי את עשרת הפרוטות האחרונות שהיו לו בבית (עשר פרוטות היו שוות מאה מיל) וכאשר ראתה אשתו הרבנית שהוא נותן לי את פרוטותיו האחרונות, אמרה לו: לייזר איצ"ה, הרי אין לנו כסף לקנות לחם למחר, ומדוע אתה נותן לו הכסף? אמר לה: הרי אתמול גם לא הי' לנו לחם והקב"ה נתן לנו. מי שנתן לנו לחם אתמול והיום, הוא יתן לנו לחם גם למחר, הכסף הזה איננו שלי, הוא כבר של נחמ"י. ואני זכיתי ללמוד מכך שיעור גדול מאד של בטחון בהשם יתברך, עכ"ל הספר שם (עמ' קמ"ה), ע"ש. עוד שם (עמ' קנ"ח) מסר ר' נחמ"י זצ"ל בשם רבו - דעו לכם תלמידי היקרים, וזכרו זאת תמיד, האדם צריך שיחיל באמונה ובטחון בהש"ת, ויאמין שכל מה שהוא צריך, ומגיע לו, הוא יקבל את זה גם אם לא יעשה שום השתדלות [כדי לזכות בדבר ההוא], ואם אין זה מגיע לו, לא יעזור לו כל ההשתדלויות וכל טעדיקי שבעולם שיעשה בענין זה.

ועל זה הי' רבי ישראל סלנטר מעורר תמיד ואומר: מה שאדם צריך יש לו, ואם אין לו, זה סימן שהוא לא צריך את זה, עכ"ל הספר שם. וכדאי לזכור שמדובר בתלמידים בני י"א עד ט"ו (בערך), ולימוד גדול לנו שצריכים להשריש יסודות של בטחון כשהבנים עדיין רכים, ודו"ק הרבה. ואפי' ללמדם היסוד של הרמב"ן (והאלשיך, ונאווארדאק, והגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ועוד ועוד בלי סוף) שבטחון מועיל אפי' בלא שום השתדלות! (ע' לעיל), ופשוט דכיון דילדים או בחורים צעירים עדיין נקיים בלא השפעת מההמון שסוברים (ומכריזים) מיר דארף טאן! צריך לעשות! כדי להשיג פרנסה [או רפואה או זיווג וכו' וכו']! ולא שמעו הללו, שהם עדיין רכים בשנים, מה שההמון מביאים ראיות על ראיות שבלי השתדלות ימות ברעב! או ראיות מחז"ל או אפי' מפסוקים! [ושוכחים שהרמב"ן כבר הפריך כל הראיות], וכיון שהצעירים ליבם עדיין פתוח לשמוע הצד השני (שיטת הרמב"ן וכו') יש לנסות להשריש זה אצלם, וממילא יעלו עוד ועוד עד העולם, ופלאי פלאים לימוד זה מהרבי של הגר"ן בעקער זצ"ל, והוא הי' אדם גדול בדורו וכדאי לנו לקחת לקח (טוב!).

ע"ע שם חיוקים בעבודת האדם, ושמחת החיים של פשטות, וכו' וכו'. אשרי עין שראתה כל זאת, וגורם אמונה בחוש, כנ"פ. [ומודים להמוצ"ל הי"ו על זיכוי הרבים בעצם הספר, ועל נדיבות לבו לנו שנתן רשות להביא כאן כמה חיוקים מהספר הנעלה].

(ה) מה פי' ממולוי? ומה הלימוד?
בכל התורה הכלל הוא שלשון מול היינו נגד או כנגד, (וכן הוא בתרגום כאן, ע' בפנים), אבל פי' רש"י כאן דכיון שכתוב חסר, הכוונה הוא שקרובים הם להכריתני כמו (שאומרים בהלל) כי אמילם, ע"ש. ויש לחקור למה כאן נשתנה הכתיב, וממילא הפי', מכל התורה כולה? אלא אפשר לומר דמי שדואג, ודאי רואה הכל לצד הרע, ואפי' דיבורים פשוטים מתפרשים לצד היותר גרוע ששייך. דאצלו הכל גדל בגוזמא מתוך רוב פחד - כך היא החיים של אלו ששוכחים הקב"ה ושהוא דואג להם, ודואגים.

ועל העובד לבדוק בעצמו כמה הוא חושב לצד השלילי (דלכה"פ עשר פעמים ביום הרגילות אצל הרבה) – כמו כשהולך למקוה ערב שבת חושב – אוי שכתתי זה או זה, וכשבא רואה שלא נכון אלא כן הכניס בחבילה שלו, ומתחרט למה חשב ששכח, אבל בעוד שעה חוזר הדבר על עצמו בענין אחר וכן הלאה, וכו' וכו'. ודוגמאות יש לאלפי אלפים, ובכל יום ויום. והאמת היא שהכל יכול להשתנות לטובה – וזה ע"ה החלטת לחיות עם בטחון – לא לחשוב לרע אלא תמיד לבטוח ולהטות לצד הטוב, וממילא הכל יהא לטוב או לטובה, בדוק ומנוסה.

וא' מבעלי מוסר של היום הי"ו (אע"פ שיש לו חנות, אבל כל היום מחשבתי בתיקון המדות, כן קיבל מאביו הדגול זצ"ל) אמר פעם – היום החלטתי למחוק התיבה אוי (אויש, אוי וויי, או אוי געוואלד!, או אוי, וכדומה) מהשפה שלי, דאיך יאמר דבר כזה? (או אימגעלע – דגוי"ש הוא ממש – דצריך לומר לכה"פ אויבישטער, אבל ודאי לא אימגעלע!) דמראה שחסר לי בהכרח שהכל מאת בוראי ושהכל לטובתי. ודבר עמוק הוא עד מאד. (ע"ע סוף תשו"כ"א לעיל). וא' מחשובי ירושלים הי"ו מסר בשם זקנו שליט"א שדרכו לומר על דבר שלא הלך כרצונו – אוי, לא אמרינן! (לכאורה לפעמים עם קצת הפסק בין אוי לתיבות לא אמרינן, דעד שיתפוס את עצמו יש לפעמים שהיי' כל שהוא כידוע, ולכ' אצלו אינו כן, והלואי שנזכה אנחנו).

והבודק יומו עד כמה נכשל, בודאי יתחיל לשפר מעשיו שיפור גדול עד תקיעת שופר (בשופר גדול!) ביום הדין הבא עלינו לטובה, אמן סלה. דכל אלו הנ"ל יסודות במלכיות הם! בפרט דכל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה – ומברכין מאה ברכות ביום – היינו מאה פעמים ביום מרגישים בחוש שעומדים אנחנו לפני מלך מלכי המלכים אשר בידו לתת לנו כל הצריך לנו, ומשגיה עלינו ומסדר כל דבר בחיינו, תמיד.

ונראה לחדש דבר, והוא – שהזכרת מלכות בשמו"ע (ע' במפרשים כמה דעות בדבר) הוא בסוף ברכה ראשונה כשאנחנו אומרים מלך עוזר ומושיע ומגן – דכשבאים לבקש כל צרכינו מאיתו מזכירים שלא רק שהוא מלך אלא שהוא מלך עוזר, ועוד שהוא מלך מושיע, ועוד שהוא מלך שהוא מגן! הכל כלול במלכותו! כ"ו לומר בעזרת ד' ית'.

ו' למה ביקש בלעם להלל העם ולא שיצרך את בלעם בצרכה שלא יוכלו העם להרע לו או בצרכה שיזכה לנלח במלחמה?

ע' במפרשים מח' אם בלעם הי' לו הכח לברך כלל וכלל, ד"א דהא דאמר לו בלק אשר תברך מברך לא הי' אלא חנופה בעלמא, כי כל כחו לא הי' אלא לקלל. (ע' בספורנו).

וע' בח"ח על התורה דהי' אומר דרואים מכאן החילוק בין כלל ישראל לאומות העולם. יהודי מהפיש ברכה לעלות, וגוי מהפיש קלה להוריד את השני. ועוד אפשר לומר דבלק חשב שאם יבקש שבלעם יברך אותו לא יברך ברכה שלימה בכל לבו, משא"כ לקלל העם היא בכל לבו. וזה ע"ד מה דאמרו חז"ל [ע' רש"י (קודם שני מהתנחומא ה')] דבלעם שוא כלל ישראל יותר מבלק! ויש אומרים שזה הטעם למה (בעלמא), כשא' מברך את השני אין כ"כ שמחה בלב, ולא כ"כ הכרת הטוב אליו, ולא נעשה אהבת נפשו, משא"כ אם א' יקלל, אמירה כזו גורם שימלא כל מהותו שנאה על המקלל, ונעשה שונאו לכל ימי חייו. וטעם החילוק הוא אפשר כנ"ל – דקללה נאמרה בכל לבו, ר"ל, משא"כ ברכה, ומובן כנ"ל.

והדרך לתקן שיהא הברכה בכל לבו, הבנו מכתבי הגר"א מיללער זצ"ל (היינו מה שכותבים את השיחות שלו ומפיצים בכל העולם לכששים אלפי איש כל שבועי' וזיכוי הרבים גדולה זכו) שכשאדם פוגש את חבירו בחוצות, כל א' מברך את חבירו מטעם דרך ארץ, ובדרך כלל אינו אלא מן השפה ולחוצץ, (ד' ישמרינו מחסרון בעבודת ד' כאן, ואע"פ שלכה"פ ברכו אבל –) העצה היא שאחרי שהרחיק ממנו כבדת ארץ יש לברכו שוב עם כוונה עצומה ולשם ד' יקרא! בברכה כזו עשה רצונו ית' בשלימות העבודה – ובכל לבבו!

ועוד בענין להפוך הברכה להיות בדרגה הראוי' יש כאן לימוד גדול לנו – והוא שמי שמקבל ברכה (ממי שלא היא) צריך להאמין באמונה שלימה שההוא יש לו כח לברך, (כדמצינו כאן בבלק, להבדיל, על בלעם לענין קללתו), ואפי' אם הוא מפשוטי העם – וכדברי חז"ל [ברכות ז.] שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך – דאם לא קלה אז יש בה כח עצום, ויכול לפעול ישועות. וע' בספר תולדות יעקב (ספר על חיי הסטייפלער זצ"ל מלא מוסר) שאמר הסטייפלער זצ"ל שחז"ל כיוונו בזה גם על המברך, שאין לו לחשוב שברכתו דבר קל הוא – אלא להאמין שהקב"ה יתן לו הכח של ברכה לברך – והכל תלוי באמונה ובטחון. ויש מפרשה דין לימוד זה על דרך מאיבי תחכמני.

וע"ע בשיחות מוסר (עמ' קע"א) יסוד עמוק עד מאוד בכל ברכה מא' לחבירו והוא יסוד מתוק מדבש! וז"ל שם, אמרינן בגמ' מגילה (כ"ו ב'): רב הונא הוה אסר ריתא [חגור עשב מין גמי, רש"י], וקאי קמי' דרב, אמר לי מאי האי, א"ל לא הוה לי חמרא לקידושא, ומשכנתא' להמיינאי ואתאי בי' יין קידושא, א"ל

יהא רעוא דתיטום בשיראי [יהי רצון שתתכסה בשיראין], (א"ה) – היינו שזיכוכ לעשירות, והיינו למה שצריך, כ"מ). כי איכלל רבה ברי' [כשנכנס לחופה רבה בנו], רב הונא איניש גוצא הוה, גנא אפוריא, [ישן במטה] אתיין בנתי' וכלתי' [של רב הונא], שלחן ושדיין מנייהו עלי' עד דאיטום בשיראי, [שלא בכוונה (דלא ראוהו) כיסוהו בבגדי המשי שלהן], שמע רב ואיקפד, אמר מאי טעמא לא אמרת לי כי ברכתך, וכן למר, וברש"י: וכן למר, אף אתה תהא מבורך לכך, שמא הי' עת רצון ותתקיים אף בי'. כלומר, מאחר שהיתה זו עת רצון שהרי נתקיימה הברכה, אילו הי' רב הונא אומר וכן למר הי' גם רב נכלל בברכה, וע"ז הקפיד רב. ובהגהות הב"ח שם כתב וז"ל: אף על פי דלא הי' שום ריוח לרב הונא וכו', אפילו הכי איקפד רב, דשמא הי' עת רצון ובדיד' הי' הדבר חל ומתקיים דהי' מגיע לעושר גדול. [א"ה] – נראה דלרב, כיון שהי' גדול הדור ורב גוברי' הי' ראוי לו עשירות (ע' תענית כ"א. ברש"י ד"ה מלך ר' יוחנן, ומפרשים המפרשים שצריכים לכך כדי שלא יהו הישיבות שיבנה תלויין בדעת הנדיבים וכו') ועוד דצריך לכך עבור הרבצת תורה ועבור עניי העם וכו', ולכן אין להקשות ממימרא דהגר"ש שבדרון זצ"ל על סכנת עשירות, ופשוט, ודו"ק]. [א"ה] – א' מיקירי חסידי דירושלם העיר על דברינו (בפ' קרה וחקת תש"פ, וכן בעוד כמה פרשיות), שנראה שכאילו עשירות דבר של גנאי הוא, והא מצינו בגמ' בכמה מקומות דדבר נשגב הוא! נסינו להסביר לו שיש בה סכנה, והי' קשה לו לקבל. אבל נראה שעל ידי משל יהא מובן הדבר לאשורו – והוא שהי' אבן יקרה מאד טמון במקום עמוק מאד – וכל מי שרצה הי' יכול לירד לשם ולקחתו לעצמו. אבל דא עקא שירידה זו כרוך בסכנת מוות – לא ודאי מוות, אבל קרוב הסכנה מאד – האם מי שיש מה בקדקדו ירד לשם?

כן הוא בעשירות – יש סכנה קרובה שישכח הקב"ה ויסמוך על עושרו, ואין לך סכנה גדולה מזו – דיאבד עוה"ז וגם עוה"ב, א"כ כל א' שיש דעת, דעת צלולה, ודאי ישמח שמחה גדולה שאין לו שייכות לעשירות, ובודאי לא יתאוה לה, ולא יחפש להשיגה, ולא יכנס לשום דוחק להגיע אלי', והגדלות היא להתבונן במה שהוא אומר כל יום פעמים (או שלש!) צפרקה שני' דק"ץ – ונתתי מטר ארלכס וכו' ואספת, ונתתי עשז וכו' וסצנת – מה כתוב

(מיד) לחכיו – השמרו לכם פן יפתה וכו' וסרתם וגו', וסמיכות הפרשיות אומר דרשני – אלא פשוט שהקב"ה יודע הסכנה הטמונה בכל שפע ועוד פרפראות לחכמה, דמאלו שרוב הגנבים (מעיקר מחנויות וכדו') צין הכחורים והנערות שנתפסים בזה הם מצתי עשירים, ואע"פ שראוי' און כאן אצל זכר יס' כאן, ודו"ק, וכמו הפ' שהבנו מא"מ הכ"מ שתיבת ושמריך בצרכת כהנים קאי על האדם שקיבל הצרכה צממונו תתיבת ויצרכך, דטעון שמינה שלא יפול, ח"ו, שזמירת תורה ומצוות שלו, וכמו מה שענה הח"ח לנכד שלו כששאל את פי קדשו – אם לי הכסף ולי הזהב למה יס' כ"כ עניים – והא הקב"ה יכול לתת צשפע לכולם? וענה הח"ח במתק לשונו – איזה הנאה יס' להקב"ה מהעשירים – והא עסוקים להרויח הון ומקלרס בתפילה או לא מתפללים כלל צמנין, ומקילין דלא ובהא מחמת טינדות צמרבית חנויות שלהם, וכו' וכו' [והא נותנים לדיקה, לפעמים לרוב! ע"ז ע' בגמ' (כתו' ס"ו): מעשה צבתו של נקדימון בן גוריון, ופחד נורא הוא, ועלינו להודות שז"מ הכ"מ לא הגיח לנו לא בית ולא נכסים אלא כמה אלפים לאלתר בלבד, א' לזנך הקב"ה!], ובכל זאת לא צאלנו לומר קזה גנות אלא שסכנה יס' צה וכמבואר בדברי החת"ס זצ"ל והח"ח זצ"ל, ועוד ועוד שמבארים עד כמה קשה נסיון העשירות, ועל ידי זה ישיג אושר לעד ולעולמי עולמים, ושמחה בחלקו בכפלי כפליים!

מתבאר מדברי הגמ', שהזוכה לקבל השפעה ממרום, הוא בעלים להכניס תחת כנפיו גם את זולתו, שיהנה גם הוא מן השפע היורד עליו, כמו במעשה זה שהי' רב הונא יכול להמשיך את השפעת הברכה גם על רב ע"י אמירת וכן למר, ואעפ"י שאת הברכה קיבל מרב, בכ"ז כיון שההשפעה יורדת עליו הריהו הבעלים עלי'. ולדברי הב"ח יתכן שאדם זה שנכנס תחת כנפיו יהנה הרבה יותר מבעל ההשפעה עצמו, כיון שאינו מקבל ממנו את ההשפעה אלא גורם לו לקבל את ההשפעה ממרום, ואין לכך גבול שהרי מהקב"ה הוא נוטל, עכ"ל שם.

והלימוד הוא גדול ועצום, דכל ברכה שמקבל, עליו להאמין שיש בברכה זו כח להשפיע! ולא רק זה אלא יש כח להתברך להחזיר להמברך בכפלי כפליים, דהא הוא נעשה הבעלים!

והבנו מדבריו (שהי' חוזר על זה הרבה בשמועס' שלו והחזיר בתוך השומעים מציאות הדבר) שכל ברכה שמקבל בלי ל"ה (בפרט, ובכל השנה בכלל) כשמברכין א' לשני – לשנה טובה וכו', יש לכל א' להאמין שהמברך יש לו כח לברכני, וממילא אחר שבירך, עלי להכניס את ברכתו לתוך תוכי, באמונה שלימה שנשתנה כל מהותי ע"י, ואח"כ (אחרי רגע קט של התבוננות והכנסת

הברכה) לברכו בחזרה עם כחות חדשות שקיבל מברכתו, **ובפה מלא ובלב חפצה** – ולומר בשמחה **וכן לומר** – נמצא שהברכה שמחזירו שוה פי כמה וכמה ממה שקיבל, ופשיטא שיהא (גם) להאומר הראשון אפי' כשאמר בשפה רכה ובלי כוונה התיבות - **שנה טובה וכו'**, **יקבל בחזרה** ברכה עצומה בשנה זו. [ועוד לזאת דהאומר **וכן לומר** נמי מתברך **בחזרה**, דהא כל המברך מתברך! (ע' סוטה ל"ח:), נפלא מאד להמבין]. וזה אע"פ שהמברך אמר מתחילה התיבות של ברכתו כנ"ל כמצות אנשים מלומדה, וכדרך הרבה, אפשר **לשנות הדבר** להיות מקור לשפע גדול עד אין חקר. וק"ו כשהראשון כיוון **בכל לבו!** ולימוד יקר הוא עד מאד.

[ומאמר המוסגר – יש מהפשוטי עם שאומרים – **וכן למתוק** – ולכאורה נראה שיש בזה חשש שמתחכמים על חכמי הגמ' (ע' במגילה כ"ז:), ח"ו, ויש להם ליהזר להשתמש דוקא בלשונם הזהב של חז"ל **דפועל הרבה**. וכדי ללמוד לימוד זכות עליהם צריך לומר שאינן מבינים שתיבת **מר** לשון של **חשיבות** הוא, וחושבים לצד השלילי, ע' תשו' ה', ומקוים שישתפר הדבר בקרוב, אמנ].

ז) למה אמר בלק אולי אוכל נכה זו, ולא אמר שודאי נכה זו? וזכרנו קשה הוא לפי פי' רש"י שכתב שודאי נכה זה לומר מהם מעט – ונמלא אפי' זה הי' ספק אלכו?

שוב אפשר לראות **גנות הדאגה** – דגורם שאין לו אמונה **בכלום** – הכל רק **דאגה אחר דאגה**.

וידוע כהיום המחלה הנקרא **נערווען** – שהסובל מזה יש לו ספקות על כל צעד ושעל, **חששות על גבי חששות** על כל תנועה, על כל מצוה, על כל נטי' (אם נטל כדבעי), **כל נקיות הגוף** עד לכמה שעות בבית הכסא, [וכדאי לדעת שאם נמשך יותר מששית משעה או רבע שעה (ובאמת א"צ אלא רגע כמימרא, אבל עם מים, ובשבת מים וניילון ואח"כ נייר לבד) אבל אם נמשך יותר מהנ"ל צריך לשאול רב מה חובתו **בעולמו!**]. על תיבות בתפלה עד לשעות לגמור ק"ש או שמו"ע, או מקרא מגילה, וכו', וכו', וכו'.

והכל בא **משכחת ד'** וחוסר בטחון – בעצמו, ובכחותיו, וחוסר אמונה בסייעתא דשמיא שהקב"ה משפיע עליו תמיד! **ועלינו לזכור דהקב"ה משפיע על כל א' וא' מאיתנו תמיד בחסדו הגדול ובהבתו את עמו, בכלל ובפרט.**

[ולפי עניות דעתינו הטעם שנתרבו הסובלים מפרומע מכה הזו, הוא מחמת שאין מקיימין **עשה לך רב**. ועוד מחמת הא דאינן עורכין מערכות (כעין דברי ר' יונה בשערי תשובה ש"ג אות י"ג, וכן אות נ"ד, ע"ש) איך לעזור הזולת, אלא חיים כל היום במחשבות על עצמם. ועוד משום הדמיונות שמדמין שאחרים חושבים כך או כך עליהם (והכל שקר וכזב ודמיונות שוא, אבל אצלם זה כאילו היא המציאות, נעבאך) ומתוך הלחץ היצר שולט להכניס כל מיני ספיקות בהא או בדא. ועוד טעם נראה מחמת המאכלים של היום – שמלאים מיני דברים שאינן בריאים (אבל געשמאק – טעים מאד). אין כוונתנו כמו אלו שאומרים שכל העולם (כמעט) אסור להם לאכול קמח וכדו', מטעם בריאות וכו', דנראה לעין כל - שכל דבריהם שטותים והבלים, (וכן ס"ל א' מחשובי תלמידי הגרמ"ד סאלאווייציק זצ"ל, הידוע ומפורסם בידיעותיו המרובות בעניני רפואה עד שהגר"ח גריינימאן זצ"ל (ועוד) שלח את הבאים אצלו רק אליו, ודעתו ברורה בזה עד מאד, וב"ש), אלא מדובר בהוספות, מה שמוסיפים עבור טעם וכו' שעושים מדברים כימי ולא מצמחים וכדו'. **ובפרט מחמת החסרון הגדול**

שהרבה סומכים על כל מיני הכשרים, מפני שיש שמבלבלים מוחם שכל הכשר אינו אלא דרך לאנשי הכשר להרוויח הון לעצמם, וכאילו כולם שוין בדרגתם, ואין זה נכון כלל וכלל, וחוב קדוש לברר הענין אצל היודעי דבר שאינן נוגעים כלל להענין, ויראו שיש הכשרים שהנהלה והמשגיחים חסרים **מאד** ביראת שמים (הדבר בדוק ומנוסה ולא סתם שמועות, ואכמ"ל, והרוצה לברר נוכל לסייע לו בל"נ), ועוד חסרונות בהשגחה שלהם עד שפחד נורא הוא מה שהולך שם, וכמעט א"א להאמין שאלו החסרי סמיכות נותנין הכשר, ועוד בהעובדא שאנשים סומכים עליהם **בעניני נפשם, א' פחד!** וידענו דברים שיש עדות נאמנה עליהם, והשומר נפשו שומר **מכל** דבר רע, ואפי' בההכשרים היותר טובים שבעולם עם כל הנסיון שלהם ועם כל הזהירות שלהם, שבאמת עושים דברים נשגבים, אפ"ה אלו גדולי תורה שליט"א שנכנסו לעומק הדברים יצאו עם עשרות עשרות (עד מספר שבעים שלימים!) טעמים שכל א' יעשר בעצמו כל מה שקונה בכל הכשר שהוא, ושכל א' יכשיר בעצמו הבשר שאוכל, וידע מי השוחט ומי הבודק (הסכין והראיות וכו'), ויהזר בניפוי הקמח מה דאפשר, ועוד ועוד, דהכל נוגע לטהרת הנשמה – וכיון דטהורה היא, וכמו שמכריזים כל בוקר! על כל א' ליהזר זהירות יתירה שלא יגרום שום פגם או טומאה או טמטום הלב, ח"ו! וכמו שהגרמ"ד בפרט מהמחלה הזאת הנ"ל בעזרת ד' ית' שמו, ע"כ הנראה לנו הגורמים לזה, וי"ל].

[ומענין לענין באותו ענין מה שהזכרנו בתשו' א' פ' חקת שכתבנו שאם ילמוד הסוגיא יראה שדבר פשוט הוא **שחייב** לנהוג כאלו (אלפי אלפים) שמעשרים

כל מה שאוכלים וכו', ע"ש, וא' העיר והקשה איך אפשר לומר דבר כזה וכאילו מאות בני תורה וכו' שלא נוהגים כן עוברים על איסורים??

אלא יש לדייק בדברינו – **שמי שלומד הסוגיא**, וכגון אלו שלמדו הסוגיא עשר שנים (או יותר) וביררו כל המציאות, אז יראה האמת כמו שהיא, ונראה דאכמ"ל עוד, והרוצה להחכים מוכנים אנהנו לעזרו בל"נ.

ונציין כאן כמה מהטעמים (א' מצא כששים טעמים!) בקיצור מדוע יש **לכל א' וא' לעשר בעצמו**: (א) שמצוי כהיום הרבה דברים שהם בשותפות עכו"ם שגורם **שא"א** לעשר בהרבה מקומות, ולכן כל א' צריך לעשר לעצמו **בביתו**, וכמנהג **כמה וכמה וכמה** ישיבות שמעשרים כל מה שנכנס ליישיבה. (ב) הקושי שיש בענין שליחות מבעלי החנויות וקנינם, (ג) שיש חשש תערובת פטור וחיוב, (ד) וכן תערובת חוץ לגבולות ובתוך הגבולות של א"י, ועוד ועוד – עד שגדולי עולם זצ"ל ויבדלחט"א הכריזו שאין לבן תורה לסמוך על שום הכשר (ומי שאינו בן תורה אינו שואל שאלות ע"ז בד"כ, ודו"ק דיש חוץ מן הכלל), וכן דעת כל ראשי ועדי כשרות לפי מה שביררנו. וכל זה **אינו אלא בקיצור** ורק חלק קטן מאד כאמור, ועל הבוחר לבחור בטוב].

[ועוד ענין באותו תשובה שם – מה שכתבנו **לענין עישון** – יש לציין שהעובדא שא"מ שליט"א זכה להפסיק לעשן הי' בזמן שלא נודע עדיין שמזיק כ"כ, אבל בודאי לפי מה שביררו בשנים האחרונות שהעישון מזיק לבריאות, אסור לאדם לעשן, ואפי' לעזור מי שמעשן – לתת לו אש וכו' לכ' כרוך באיסור **לפני עור** או איסור מסייע, אבל מה שכתבנו שיש יותר **חיוב** לעשר, העיקר הוא כי זה **יותר מצוי האיסור** ממה שראו שעישון סכנה ועובר משום **ונשמרתם**, ודו"ק. ועוד דבעישון מהני – **בטחון!** [ויש להאריך בזה, ועוד חזון למועד להמבקש בל"נ]. משא"כ לא לעשר, והמבין יבין הרבה, וכל בחור וכו' יזהר לא לעשן **כלל**, אפי' א' בשבוע דמושך הוא, **וחבל על חייו!**].

ושוב בענין נערווען והדרך לצאת מהמאסר הזה – לזכור תמיד – כל רגע! - שהקב"ה **אוהב אותנו**, ופשיטא היא, ועוד שאנחנו מברכין ברכה על זה – ברוך אתה ד' **אוהב** עמו ישראל! ואינו רוצה עבודה שהיא עם נערווען, דלא זו הדרך לעלות לבית ק-ל אלא דוקא **בשמחה ובטוב לבב** דכן היא עבודת ד' **באמת**, דהא יש לנו רב כל! ובקשה על להבא עם בטחון שהרחמן המרחם ירחם עלינו ויצילנו.

(ח) **אמרו חז"ל שכלעס הי' לו עין רעה, רוח גבוהה, ונפש רחבה** – איפה **רוחם אלו בפרשה שלנו. וכמה קשור לגמ' (בכרות נ"ו). ג' דברים מרחיבים לענוו שכל אדם – אשה נאה, בית נאה, כלים נאים?**

בתחילת הפרשה – **להלך עצמכם** – רש"י אלא עם שרים גדולים מכם, למדנו **שרוחו גבוהה**, לא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא לשון **גסות**.

(ושם) **מלא ביתו כסף** – רש"י למדנו **שנפשו רחבה** ומחמד מומן **אחרים**. ובששי – **וישא בלעם את עיניו**, וברש"י כתב - ביקש להכניס בהם **עין רעה**. וע' במהרש"א על הגמ' הנ"ל, וז"ל, ג' דברים **מרחיבים** דעתו דאמרו, (א"ה – אשה, בית, כלים) **היינו** שיהא **נפש רחבה, כבלעם**, ולא יהא שבע במה שיש לו, אלא ירצה עוד ועוד, עכ"ל, ע"ש. דברים **נוראים** הם להמבין - ורא' גמורה לכל הרשימה של **אין עשיר כמותו** המובא כמה פעמים בקונטרסי שער מציון על המועדים, כידוע, והרבה העידו שעל ידי רשימה זו נשתנה כל השקפת חיים שלהם **לטובה**. והובאה רשימה זו במלואה בסוף קונטרס זו להשלמת הענין, ונדפס באותיות קטנות דאינו אלא עבור **המבקש** שמוכן לעמל לדעת דעת בוראו, ע"ש, והכל בהסכמת גדולי עולם זצ"ל. ובקשה שטוחה לקרוא גם ההקדמה שם – דלא באנו לומר דכל אלו אסורים הם, אלא לגלות **המעלה** של מי שאין לו כל אלו, ודו"ק **הרבה**.

ויש לומר **דהסכנה** בדברים של **יופי** – וכהגדרת המהרש"א לעיל אשה וכו' הנ"ל, היא משום המדה המגונה של **לקיחה לעצמו**, שמחפש היותר טוב **בגשמיות** למלא תאוותו וחשקו ורצון יצרו, וזה גורם **שכחת ד'**, וכדברי הרמב"ן על בן סורר ומורה, וז"ל עובר על מה שנצטווין **קדושים תהיו** כאשר פירשתי שנצטווין **לדעת ד'** בכל דרכינו, וכו', עכ"ל, ע"ש, ועוד יותר בראב"ע (שם) וז"ל, והנה זה **כמו אפיקורוס**, כי לא יבקש חי עוה"ז כי אם **להתענג בכל מיני מאכל ומשתה**, וכו', עכ"ל, ע"ש. וכן הוא **בבה"ל סי' א' ס"א** (ד"ה הוא כלל גדול) מהחנינו, וז"ל בא"ד לאהוב המקום ב"ה שני **ואהבת את ד' אלוקיך וגו'**, וענין המצוה שיראה האדם להשים **כל** מגמתו **וכל** מחשבתו אחר **אהבת השם ית'**, ויעריך בלבו **כי כל** מה שיש בעולם **מעושר** ובנים וכבוד **הכל הוא כאין** נגד אהבתו ית', וייגע תמיד בבקשת חכמת התורה למען ישיג **ידיעה בד'**, והקובע את מחשבתו **בענינים הגשמיים** ובהבלי העולם שלא לש"ש רק להתענג ולהשיג כבוד ביטל עשה זו ועונושו גדול, וכו', ע"ש. וכן בדברי הספורנו סוף פ' שלח, **ששוכח הקב"ה** ע"י דברים אלו, ע"ש. וע' בגמ' מכות (כ"ג: במשנה) גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמתן הפורש מהן על א' כמה וכמה **שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות**, ע"כ. הבטחה נפלאה!

ובפרט בחדשים אלו (תמוז ואב) שהן הן החדשים של חזוק **בשמירת עינים** – שכל פעם שאדם מטה את ראשו לצד השני כדי שלא להסתכל, זוכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו **עד סוף כל הדורות**, געוואלד! ונראה להקיש לכאן מה שעשה משה ר' – **כי סר לראות** (פ' שמות, רביעי) וזכה על ידי זה להיות השליח להוציא את עם ד' ממצרים! ונראה כמו כן כל א' שמפחד לראות דברים אסורים, וסר מכל כיעור ודומה לו יזכה לדברים **נשגבים מאד**. וע' בעמ' א' לעיל לענין שמירת עינים משמה"ל.

ועלינו להתחנן ולהתפלל שנוכח **לאהבת** הפשטות והמיעוט, ושנסתפק (בשמחה) במועט, ועי"ז לראות את הקב"ה **תמיד** - לראות כל החסד, וכל הטובה שמשפיע עלינו, **ולשמוח בו**, להיות שמח בחלקו, ולא נכשל בלא תתורו **אחרי לבבכם ואחרי עיניכם** (ע' בספורנו הנ"ל, ותבין יראת ד') – **אשרי איש שלא ישכחך וכן אדם יתאמץ בך!** ונראה דפשוט שיש כאן משום - יש לו מנה רוצה מאתיים, (קהלת רבה א' ל"ד) היינו כל מה שירכוש יגרום שיהא יותר ויותר **חסר**, א פחד, א פחד **נורא**. אבל אין דבר עומד לפני **התשובה**, (ע' גמ' ע"ז י"ז. סוף העמוד), ואדם תמיד בעומד **ושוב קאי**, אשרינו. ולענין **לוחניות להיפך הוא להא לטובה ולצרכה**, וכגון מי שקנה צעמלות ועל ידי התצוננות צסכר הדבר (ופחד מהעונש – **לנעשה סומא צעוה"ז**!) היינו שקנה צנפסו חאי שליטה על שמירת עיניו **רוצה הוא שמירה בצלמות!** ועי' **הכאן הזה ודאי ישיג** – להא צדק (וכאן הוא הולך **צדק ממנו**) שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (מכות י:), וכיסוד מפרשה לידן (ע' לקמן תש"ז), ובפרט דברוחניות יש יותר סייעתא לשמירה לזכות **למוליכין אותו**, להא אמרו חז"ל (שהס"ר פ"ה ג' ע"ג הלשון המדוייק, וע"ע צפסיקתא רבה ט"ו ו"ו) פתחו לי פתח **כמחט** ופתחו לכם **פתח של אולם** – דבוחר הוא **צטוב**, ומשמה את קונו, וכל פמליא דמעלה, וממילא **זוכה לצרכת ד' עד צלי די!**

וע"ע בשו"ת פ' חוקת בעמ' א' מה שכתבנו לע"נ האי חסיד ר' ישעי' ב"ר (חיים) משה לייב קרישבסקי זצ"ל. **ומעשה** נורא סיפרו עליו – שבדירתו הבלאט'ס הן הן אלו שהיו מיום שנכנס לדור שם **בשנת תש"י**, ואפי' אז לא הי' דירה חדשה! וחי **תמיד** עם היסוד אם טוב כך **למה צריך יותר?**

ועוד **מעשה נורא** סיפרו בניו ש' בניחום אבליים – שפעם, בשנות הגבורות, אמר לא' מבניו שכבר עברו ג' שעות אחר חצות היום ואינו יכול לאכול! וכשבנו שאלו טעם הדבר, אמר שבשחרית הי' ש"ץ שהתפלל בקול נמוך, ואחרי התפילה העיר לו על כך, ומסתפק **אולי הלה נפגע, וא"א לו לאכול!**

הלך בנו וחיפש אחרי ההוא ומצאו וביקש שימחול לאביו מחילה גמורה, והלה אמר שלא נפגע כלל וכלל, ואביו צדק מאד בהערה שלו. הבן לא נרגע וביקש ממנו בכל זאת לומר שמוחל בכל לבו, וכך עשה. חזר הבן אצל אביו וסיפר לו הכל, ונח דעתו דאביו והלך לאכול. רואים **מדות, מדות, מדות!**

[ובענין החשוב של שליח ציבור יש לזכור תמיד דברי הגר"ן וואכטפויגעל זצ"ל משגיח דלייקווד, ומגדולי תלמידי נאווארדאק ועוד – שחזרת הש"ץ הוא זמן לעמוד לשמוע **איך שא' מישראל דבק' עזאזל מיט די רבש"ע!** (הדבקות של הש"ץ). **ובפרט שהש"ץ ידע זאת** – וממילא אין מהירות ואין התלהטות אלא **התלהבות!** ופלא על הממהרים **וחבל והפסד נורא ואיום מפסידים בידיים**, ועליהם לחשוב – מה חושבים בשמים בשעה זו שממהר? ואין טענה כלל וכלל דלהתפלל ברוגע יש טירחא דציבורא, דכבר נפסק שבוה אין **שום** צד של טירחא דציבורא (והרוצה הסבר ומראי מקומות נמסור בל"ג).]

ט) **איזה לימוד יש לנו מדכרי כלעס (על דרך מלויי תחכמי כדכרי בעלי מוסר) שאמר אם יתן לי צלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ד' אלכי לעשות קטנה או גדולה?**

עד כמה אנחנו חייבים לאהוב הקב"ה **בכל מאדניו** – ולוותר על ממונינו עבורו ית', ע' ברש"י סוטה (דף מח: ד"ה) שמאמינים בהקב"ה (היינו האנשי אמנה דתנו במשנה שם מ"ה. דפסקו כשחרב בהמ"ק, וא"כ אם נתחזק בזה ודאי נזכה לראות בבנינו בקרוב, אמן כן יהי רצון) דכתב רש"י – **ליותר ממנום לניי הדור מצוה** [א"ה – יש לדייק דק"ו למצוה עצמה, **אלא אפי' לניי הדור מצוה** – לקנות תלית קטן בחמישים דאלאר עבור הבגד וחמישים דאלאר עבור הציצית, ותפלין בב' וחצי אלפים דאלאר **לכה"פ**, ומזוזות במאתיים דאלאר וכדו', כ"ג הכוונה כאן, וי"ל].

ולצדקה [א"ה – ודלא כאלו שנותנים בגדיהם לכביסה ומוציאים ע"ז מאות שקלים בקל, או שקונים בקבוק יי"ש או יין במאה שקל או מאה דאלאר! וכשבא א' לבקש צדקה נותן לו חצי שקל אם אפי' זה!], **ולהוצאות שבתות וימים טובים, עכ"ל רש"י הקדוש, ע"ש**. [א"ה – ודלא כאלו שקונים כל מיני דברים של מה בכך באמצע השבוע או דברים לקשט ביתם, וכשבא השאלה לעשות גענעראטור לשבת **מפחדים** להוציא הוצאה כזו, אע"פ שהבטיחו לנו חז"ל (ביצה דף ט"ו). שנקבל הכל בחזרה, וכמו כן על דוד מים לשבת דכ"כ צורך כהיום **בפרט**, דחוץ משאר טעמים שהיו כל השנים והחזו"א אסר

להשתמש במים סתם, אלא להשתמש דוקא מה שמוכן מערב שבת, וכן כל הגדולים בין בב"ב בין בבית בריסק ועוד זצ"ל ויבדלחט"א, [דבבית הרב זצ"ל נזהרו, וכן נהג בנו הגדול הגר"ד זצ"ל, וכן נהגו שאר בניו של הרב הגרמ"ד והגר"מ זצ"ל כל השנים, וכן נוהגים כהיום בני בניו שליט"א (רה"י הגר"י שליט"א, ורה"י הגר"י שליט"א, ועוד הרבה רה"י ומרביצי תורה שליט"א, כידוע].

וזכינו להצלחה גדולה וקידוש ד' נורא בזה שעושים מעשה גדול בזמינו **שסוגרים המים לכל עיר ב"ב לפני שבת**, וכן לעיר קרית ספר וסביבותי, ועוד, כידוע, מחמת טעמים שהיו תמיד, וחויץ מכל זה, **כהיום יש עוד כמה וכמה סיבות להשתמש דוקא במים מוכנים מערב שבת**, שהמומחים מוסרים שלמעשה נשתנו העתים, ומשנת תשע"ו (בערך) המים של כל ארץ ישראל, חוץ ממקומות קרובים לכנרת בלבד, באים מהים הגדול הסמוך לארץ ישראל, ובירושלם (למשל) ערב שבת כל הדודים הגדולים של מים עבור העיר יורדים **לכמאה** אלף קוב סמוך לשבת, וממלאים בחזרה **בליל שבת**, ר"ל, ולא בערב שבת, כיון דמחיר אלעקטרא יותר זול בלילה! לכן מעדיפים למלאות בשבת עצמה, ר"ל, ולא ערב שבת סמוך לערב, דהא כל פרוטה כדון מאה! ד' **ישמרינו**. וממלאים הדודים שיהיו בשיעור שלש מאות אלף קוב, ורוב מים אלו היו ביים בתחילת השבת! ומים אלו עברו סינון, והוצאה מרשות לרשות, והעברה מחוץ לתחום, וכו' וכו', והכל הכל על ידי אלעקטרא של **המחללי שבת** – והשאלה לועקת איך **סוגרים העיניים להמליאות?** ועוד לזאת דיך צכל (מה שקרוין) מגדל מים דבר שקרוין חיישנים לדעת כמה מים יש קס, וכל פתיחת כזזא צבית וכו' גורס שניו במספר כמה מים נשאר – **ופחד נורא הוא עד מאד!** ועל ההולך על דרך **האמת** צעבודו להתצונן אם כל התירוטים שלו אינן מיוסדים על חשך חסרון כיס??

ועלינו לשאול טובא - איך חוששים להוציא הכסף לקנות דוד לשבת קודש – איך לא **מאמינים** בהקב"ה – איפה **אנשי אמנה של דורינו** – איכה?]

וחיזוק גדול הוא לנו דברי רש"י הנ"ל, ובודאי נתחזק להוציא כסף על **מצות**, ולשלם טבין ותקלין לא לעבור על **שום ספק**, על **שום חשש**, כגון לא לנסוע באוטו בתערובת כלל, וכן לא להקל, אפי' כל שהוא, **בצניעות** כגון לקנות מלבושים (בפרט הנערות והנשים) חסרים (אפי' אם רק במקצת) **בצניעות** ולא לשמוע לפיתוי **היצר** שאומר שאע"פ שאינן כישראל סבא אבל **בזול הן!** או לקנות בגדים לילדים לשבת עם כל מיני צורות וכו' שאינן לכבוד שבת כלל אבל שוב - בזול הן! (אלא להקפיד דוקא לכן **פשוט** ומכנסיים שחורים **פשוטים**, וכן **מנעלים** לקנים דוקא שחורים – ולא הלבן או צבע כעין לבן, וכדומה, או הדומה לדומה **דהכל הבל**, הבל וביזיון לשבת קודש, וכן **ללובשיה!**), וגם להתרחק מלסמוך על כל מיני התיריים בכשרות (משום דזול הוא). כגון **בקניית בשר** וכו', ולא לסמוך על כל מיני סברות (כידועים או לו יודעים, וידוע **שהרבה** לא יודעים כמה איסורים חמורים יש), כגון להתיר להשתמש עם אלעקטרא מהמחללי שבת, או להשתמש במים שאינו מוכן מע"ש בשבת וכנ"ל, או להקל לא לעשר כל מה שאוכל, או לא לעשר ממונו, ובאים עם כל מיני היתרים שלא גורמים הצלחה אלא... וכו' וכו' וכו' – **והא כל הכסף וכל הזהב לא עומד נגד לאו א', או אפי' איסור דרבנן א'** – דהא חייב להוציא **כל אשר לו לא לעבור**. ועלינו להתבונן - איפה **הבטחון בד'?** **דהאם חסר כסף אצל ד' לתת ליראיו?** ובפרט שבלעם אמר – לא גדולה ולא קטנה! ושואל החכם - האם התחכמי ע"י אויבי, וניצלתי מעבירה גדולה או קטנה, או מחשש איסור, אפי' אם רחוק עד מאד? (הכל בלי נערווין, ופשיטא, אלא דוקא מתוך **יראת שמים עם נעימות**).

[ומאמר המוסגר – אם מזכירין **יראת שמים** זכינו לחדש חידוש (נפלא, כ"ג) בזכות שמחת חתן וכלה אצל א' מהנכדים הנכבדים (רחי"ד הי"ו) בסיון תשפ"א – והוא **בברכת התורה** בחלק שמבקשים **בתחנונים** שצאצאינו וצאצאי צאצאינו (תלוי בשינוי נוסחאות איך לומר, כידוע), וכן **לכל** כלל ישראל (!) שיהיו כלנו **יודעי שמך** ולומדי תורתך **לשמיה** – שוב תלוי במח' ראשונים בנוסח – דיש צד לומר שהלואי שילמדו **אפי' שלא לשמה** אבל שילמדו! ועיין בגמ' שלנו (ברכות י"א:) דלא מובא תיבה זו, ועיין ברי"ף דכתבו, ואולי תלוי בהנ"ל אם אומרים שילמדו אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה (נזיר כ"א:), ולכן לא אומרים תיבה זו, או לאידך גיסא כשמבקשים מאת ד' מבקשים הדרגה הגדולה שביותר דהא אב הרחמן הוא **והוא רוצה לתת את הכל!** ולכן גורסין תיבה זו – **ובשמחה!** ודו"ק]. וכבר כתבנו כמה פעמים באריכות בפירוש התיבות **יודעי שמך** (ע' בא"ר ובסידור אוצר התפילות ועוד), ונתחדש לנו מתוך השמחה פירוש נאה ומתקבל (כ"ג) **יודעי שמך** היינו שמכירים מציאות ד' – דהא תיבת **שמך** מרומז **להנהגת ד' בעולם הזה** כמבואר במפרשי הסידור, וא"כ פירוש הבקשה הוא שיהא לנו **יראת שמים!** הכרת בורא **כל רגע ורגע** – ונפלא הוא שמבקשים את זה (דוקא) קודם שמבקשים על עצם הלימוד, לפי מה דאיתא בגמ' שבת (ל"א.) בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו (א"ה) – י"ל

בלשון **אומרים** ולא נקטו לשון **שואלים**, וצ"ע, וע' לעיל תשו' ב' לענין במערכא **אמרי**, ודו"ק) נשאת וכו' קבעת עתים לתורה (א"ה – ע' בס"י קנ"ו בשע"ת סק"ב הגדר של קביעות עתים, ו"א – ע' יור"ד סי' רמ"ב בפת"ת שם – שאם מקבל שכר [כגון כולל וכדו'] לא יצא ידי חובת קביעת עתים, וי"ל) וכו' פלפלת בחכמה וכו' ואפ"ה אי יראת ד' היא אוצרו (רש"י ד"ה היא אוצרו, הוא עיקר **החשוב** בעיניו לאצור וכו', ע"ש) אין אי לא לא. וכפי ששינינו באבות (פ"ג מ"א) רבי חנינא בן דוסא אומר כל **שיראת הטאור** קודמת לחכמתו חכמתו **מתקיימת**, וכו', ע"ש. ומובן סדר הדברים בברכת התורה כמין חומר (כ"ב) – דמקודם מבקשים שיהא לכולנו **יראת הטאור** יראת שמים ורק אח"כ חכמה! וברוך הנותן דעת במתנת חנם לדלי דלים, והכל בזכות הקוראים הנחמדים הנאמנים (המאמינים!) ומודים ומברכין את כולכם שיזכו לראות בנים, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ושמחים בבנין שלם מאת בורא כל העולמים!

וגראה על דרך זה להוסיף ולומר שע"י שאדם רואה הקב"ה בעולמו – מציאות ד' בכל פינה ופינה (דהא לית אתר דפנוי מיני' לא בעליונים ולא בתחתונים [תקוני זוהר דף צ"א.; קכ"ב:]) – ממילא מתחזק כל אדם בבטחון, וא"כ נכלל בבקשת **יודעי שמך** שיהא לכל א' וא' מישראל מדת הבטחון **במדה גדושה**, ועי"ז יהא פנוי (מכל דאגות, ומכל טרדות, ומכל מחשבות אחרות) ללמוד תורה און **ליגעון אין לערנען!** שיזכה להיות **שקוע כל כולו** בתורת ד' תמימה [שלא **עלה עלי' עול** – עול חשבונות **רביב** שביקשו בני אדם כלשון הרמב"ם בהל' שמיטה פ"ג הי"ג ע"ש] ושוב מובן סדר הדברים בברכה נשגבה זו, והלואי שנזכה לכוון כל יום ויום כדבעי, אמן.

ועוד מלללים בזמנינו דברי הרבי ר' של' סדרון זצ"ל שהי' אומר שכיון לכתוב (תהילים ל"ג ה') **אוהב וכו' חסד ד' מלכה הארץ מוכח שאין שום מקום** – אפי' קצו זוית או מקום כר מאד, שאינו **מלא, מלא וגדוש, עס חסד ד'**, והי' מחזק אותנו מאד.

(ואם מזכירין הרבי ר' של' זצ"ל נביא כאן **מעשה נורא** שהי' עמו – שפעם לכה לנסוע לעמ-ריקה עבור מוסדות וכו', וכבר הכין **הכל** והי' על הדרך ללוד עם הא"ח ע"ה וחשז שלפני שנפרדים מארץ ישראל (פעם ראשונה) כריכים ליכנס אלל המשגיח ר' חקל לעווינסטיין זצ"ל, כשנכנס וזיקק ברכה על הנסיעה – שאל הגר"י זצ"ל – לאן נוסעים – ענה עמ-ריקה, אמר הגר"י זצ"ל בנחלרות – אחס **לא** נוסעים. סתם ולא פירש. הגר"ש זצ"ל קיבל הפסקה ולא שאל טעמים ולא טען טענות (כגון שהכל מוכן וכבר שילם עבור הנסיעה והכל), אלא חזר לאוטו ואמר לא"ח – אנחנו חוזרים לירושלם. כשנבהלה אשתו – מאי האי, הכל מוכן וכו', ענה בפשיטות – לי רבי האט געזאגט, איז נישט דא וואס לו טראכטן. (הרבי פסק פסקו ואין מה להרהר אחריו). ואנחנו אומרים, אזוי געוואלדיג! דעת תורה, ואין עוד מלכדו.

ועוד מעשה איתו שהי' פעם צענגלאנד והי' כריך ליסאר סם לפסת, והביא עמו חזית גדולה עבור מים לכל הפסח וגם מלות שלו לכל הפסח, אך כשהגיע למקום צו הי' אמור להתאכסן מלא שהמקום נסגר ונשאר בלא אכסניא, עמד ברחוב וחיכה שימצא מי שיכניסנו. כל א' שראהו נבהל מהמחזה ומלא תירוץ למה א"א לעזור לו, עד שא' הסכים, אבל בתנאי שהוא יאכל על שולחן אחר – שפחד מהמרות שלו ומהחזית המזוהר. הגר"ש זצ"ל הי' אומר – יאיאה לחירות כזה לא זכית כל ימיו! שהי' מלא בזיונות וחרפה והרגיש שעבור מלרים – אלא קיבל הכל **בשמחה עזומה** דהא – כל לעביד רחמנא **לטבא עביד!** ואין חירות כמוה!

ולמעשה גדול זכינו לפני כמה וכמה שנים אצל העמבאסי של עמ-ריקה בירושלם (מקום שיכולים לסדר פאס-פורט או וניזא וכדומה לאזרחי עמריקה), שהלכנו לשם [צע"ג ואכמ"ל] לסדר הנ"ל, וכשגמרנו כל הפרוצדורא, והי' חסר רק החותם שעושים עם כלי מיוחד לזה, והנה התחיל (מה שקורין) הפקיד להכניס הפאספורט שלנו בתוכו, ומה טוב ומה נעים למזל טוב שלנו (ובאמת מזל טוב שעל ידו זכינו **למעשה מאלפת!** ובין כה פשיטא שטוב היא עד מאד – דהא כל מה דעביד רחמנא **לטבא עביד!**) לפני שפתח הכלי הוא התחיל להוציא הפאס ונקרע **קצת**, מיד הכריז שפסול (**לכו"ע!** – הוספה שלנו דרך צחות) ואין שום דרך להתיר (לא בראשונים ולא באחרונים!) – הוספה שלנו כנ"ל) וצריך להתחיל הכל מחדש! ידענו וגם ידענו שזאת אומרת שוב להתעסק שעה או יותר עם כל הניירות וכו', וביקשנו שאולי יש איזה דרך להקל ולהתיר – ותמה ואמר – מה? אין שום דרך – **פסול לגמרי!** (לכל הדעות – הוספה שלנו כנ"ל). ביקשנו שוב – אולי בכל זאת? – ובקושי הסכים לשאול המנהל – נכנס לפנים, ואחרי כרבע שעה (!) יצא ואמר – **מצאנו היתר** (אחרי עיון ועיון בכל

המקורות – ראשונים ואחרונים כביכול – שוב הוספה שלנו להרגיש הלימוד) – **אפשר להדביק הקרע בסלעזר טייפ!** אההה – אין שמחה כהתרת הספיקות! ושל' על ישראל. ולימוד גדול למדנו – שאם גוי כ"כ זהיר על דברים של מה בכך – ואינו מוכן להתיר שום דבר אא"כ מצא היתר ברור – ק"ו בן בנו של ק"ו וכו', אנחנו בכל הלכה והלכה – עד שיהא ברור **כשמש** – בלי שום צד איסור – שאצלינו נוגע **לנצחיות** – **לנצח נצחים** – לעולם שכולו ארוך – בודאי ובודאי עלינו ליהדר טובא – ונזכה ללמוד מכל אדם ולעלות במעלות מזבחו לעשות רצונו ולראות בעינינו בשובו לציון בקרוב בהדרת כבודו! אמן.

י (א) **חס לקרא לך, כתב רש"י חס וכו' ספור אתה ליטול עלי' שכר קום לך אחס, ע"ש.** והא אין זה לכוון **הסם שילך**, ומה מעלה או מוריד **חס יך שכר?**

אפשר דהקב"ה נותן **רשות** (אבל לא מוליכין אותו, ע' לקמן) למי שחושב שהוא ירויח באיזה עסק, לא אומר לו שיעשה, אלא **רשות נתונה**, (אבל לא יצליח דרכו). וכעין **הרשות** שניתן למרגלים, ופחד נורא הוא לכל מי שיודע שרשות נתונה אבל מי יודע אם זה רצונו ית', אלא מבין מכאן שצריך לחקור על כל מעשיו, כל א' בנפרד במשך היום, ובזה הדרך ודאי יזכה לס"ד של **המוליכין אותו לטוב** להביאו לחיי עולם.

ז (ב) **החס בלעם הרויח מכל ההשתדלות שלו לקבל מלא ביתו כסף של בלק? והלימוד צעילנו? והחס על פי דיני חושן משפט בלק הי' חייב לבלעם?**

לא הרויח אפי' פרוטה א', ומשמע אפי' הוצאת הדרך לא שילם לו בלק – וטענו בפיו – **ברח לך אל מקומך וכו' והנה מנעך ד' מכבוד!** משמע שבלק בא מרוב **יראת שמים** שכו' – להראות בלעם שפרנסה מן השמים! ואע"פ שטען בלעם שהוא התנה עם השלוחים ששלח בלק שהכל תלוי ברצות הבורא (שוב מלא **יראת שמים!** נפלא להמבין). ומוכח שבלק לא קיבל הטענה, ואפשר דבלק הי' יכול לטעון שלא דיברת עמי אלא עם השלוחים, ועליהם אפשר לי לומר לתקוני שדרתיך, שאינן יכולים לחייב אותי ע"י זה שהם (מעצמם) סברו וקבלו, וצ"ע. וע' בגמ' בסוף ב"ק (קט"ו). בא' שניסה להעלות חמור מן הבור ולא הציל דחייב בעל החמור לשלם על זה שניסה להעלותו אע"פ שלא הצליח, ואפשר ה"ה הכא, כן הציע רב א' שליט"א, והוסיף שיש בחת"ס על ענין זה, ע"ש (לא מצאנו עדיין, ונא להודיע לנו מקומם).

ומענין לענין בענין מראי מקומות – ע' בפרשת קרח שהבאנו דברי החיד"א או הגר"ח וויטל או האריז"ל בדין שהבעל יעזור בבית – דבלא זה כל החסד שעושה עם אחרים אינו עולה לו כלל – וכתבנו שעדיין לא מצאנו בפירושו מה שהגר"ש וואלכא ז"ל כתב בקונטרס חתנים שלו – והנה בא היום וא' מחשובי בחורי ישיבת מיר הק' נ"י ואמר לנו שמצא (בד"נ) בספר מכתבים של הגר"ש וואלכא ז"ל שא' שאלו איפה המקור לזה, וענה לו ששמע את זה מהרה"ג ר' יואל קלופט זצ"ל שהי' רב של חיפה, וכשהוא שאלו אחר כך מנין לו זה, הגאון ר' יואל זצ"ל לא זכר המקור אבל חשב שזה בחיד"א, והגר"ש וואלכא ז"ל אמר שהוא חיפש וכמדומה לו שמצא במדבר קדמות אבל לא זכור לו בבירור. והדברים נפלאים – כ"כ **השגחה פרטית!** ולמעשה הדבר נשמע להיות אמת דהא בבית רואים אם עושים לשם שמים! כי אין כבוד מכל החסד שיעשה בבית, ואינו נקרא **בעל חסד** עבורו, א"כ אם עושה בבית הרי הוא מראה (להקב"ה) ראי' שעושה דברו, ולכן מכריע על כל מה שעשה בחוץ לזכות, ודו"ק.

ומציאה רבתה מצאנו ע"י ספר הנפלא הנקרא **התלים המפורש** על פרק כ"ג – **מזמור לדוד** – בפירושו של האבן עזרא, וז"ל וטעם זה המזמור על עבדי השם **העוזבים** תאות העולם, והם **שמחים בחלקם** ויחשבו כי לחם ומים כנגד כל תענוג המטעמים, כי מחשבתם ולבם על **תענוגי העולם הבא**, על כן יניחו תענוגי רגע בעבור **תענוג עולם**, על כן אמר אך זאת כל מחשבתו, עד כאן לשונו, ע"ש עוד, וזה היסוד בהמשך שם – אך טוב וחסד ירדפוני (ע' בהמשך האב"ע שם), ודברים מתוקים מכל מתוק הם, וברוך ד' שזכינו לדברי אלקים חיים! ומביאים דברי להטעים הנ"ל הגר"ש שבדרון זצ"ל שדבר פשוט הוא שכל מי שטעם טעם בלימוד שוב אינו טועם טעם במאכלים דהאי עלמא!

אבל לבסוף שהציע בלעם להכשיל כלל ישראל בעריות וגרם למעשה מגפה, והלך למדין לקבל שכר על שהפיל כ"ד אלף כתוב בפ' מטות (סוף שני), ע' רש"י שם דיצא הוא ממדין בשעה שבאו כלל ישראל לנקום במדין, והם נתנו לבלעם **שכרו משלם** ולא קפחוהו (לשון רש"י שם) אלא הרגו בחרב – זה **התוצאה מכל ההשתדלות שלו**. האם אין זה די והותר ללמד אותנו לקחת לקח, ולפחד פחד נורא מכל השתדלות? (ולכה"פ למעט כל מה דאפשר). ועוד הערה והיא מא' מחשובי בני ירושלם הי"ו שעשה לנו חסד והיפשו ומצא דברי החת"ס מה שהזכרנו בתשו' זו על חיוב של בלק לשלם בלעם, והלשון שם בד"ה **אמרתי** משמע שנחלקו בלק ובלעם בענין הכבוד שהבטיח בלק לבלעם, ולא הזכיר החת"ס הכסף שנקט בלעם (ואפשר הכל דבר א', וצ"ע). ומשמע שם שמעיקר

הדין בלק הי' צריך לכבד בלעם אלא כיון שבלעם רצה לקלל כלל ישראל, והיות שהקב"ה מצרף מחשבה רעה של גוים למעשה (כך טען בלק) לכן בלעם נעשה ארוך, דהא ארוריך ארוך (אתה, כ"מ), וא"א לכבד מי שהוא ארוך, עש"ה. וחזוקו הוא לנו לחפש לברך כל א' וא' מישראל, בפרט דאמר חז"ל (קידושין מ). דמחשבה טובה של ישראל מצטרף למעשה! ק"ו מחשבה טובה עם מעשה טוב (כגון לברך את חבירו בפה ובלב) הקב"ה משלם כפל כפלים ועוד יותר. אשרינו, שעם הנבחר אנחנו!

יא) איזה לימוד צלוי' בית אפסר ללמוד מן הקרא' ויחבוק את אנתו?

ע' רש"י דכתב מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה. ונראה דיש מכאן לימוד גדול לכל א' בביתו - דכשא' מתחיל ליכשל (ח"ו) באיזה שנאה קטנה (עד מאד), מיד מתחיל לקלול השורה - השורה הישרה של אהבה ואמונה מצריכים להיות בכל בית נאמן בין הבני זוג, ובין ההורים וצאצאי', וכן בין האיידים להשווער והכלה לחמותה. והתופס את עצמו בשעה זו, יציל את כל החיים שלו, ושל א"ה, ושל כל צאצאיו, וכל משפחתו.

וידוע לכל א' וא' על משפחות, ל"ע, שיש פירוד בין הגיסים או גיסות או שאר בני המשפחה, והבנים לאב' והבנות להאמהות, עד שהדמעות הירדות די למלא את הים הגדול, וחבל על דאבדין, אבל עם רצון עז ישתכחו (ישיגו) עצות, ויזכו להחזיר העטרה לראשה, אמן.

וצריך גם מדת הבטחון - לבטוח בד' שיתן הכחות לעמוד בנסיון הגדול הזה, תמיד, ותפילות בלי הפסק, ולימוד מוסר, ולחפש לוותר מה דאפשר, ולהשלים עם המציאות שכך דרכו של השני, ולשמוח בנסיון, דזוכין על ידו לחיי עדי! וכל העולם כולו מתקיים רק על בלי מה (חולין פ"ט. ע"ש) על מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, נפלא הוא ונפלא ליהוי!

יב) איזה חיזוק יס' מהקרא' - ויתלב מלאך ד' בדרך לשטן לו וכו'?

ע' רש"י דמלאך של רחמים הי' (מ"ר כ' י"ג), והי' רוצה למנעו מלחטא, שלא יחטא ויאבד.

כל א' העומד על מה שאמרו לנו כאן חז"ל - שאם על רשע זה חס הקב"ה, א"כ ודאי לנו - עד כמה הקב"ה שולח לפנינו מלאכי רחמים להצילינו מן החטא, ולהצילנו מרדת שחת. וכל מוסר שאומר האב, וכל תורת אמן, וכל תוכחה מהמשגיח, או מראש הישיבה, או מראש הכולל, (או מכל לימוד מכתבים הללו, כן מקוים), או מכל יסורים הבאים, ל"ע, ושלא יבוא, וכדברי הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (אפשר לשמוע בקול הלשון - שיחה י"ט בענין שובה ישראל) שאמר על עצמו דכל דבר שלא הולך, או כל יסורים שמקבל, בודק הוא איזה לימוד בא הקב"ה ללמדו! ונראה כנ"ל דהכל מלאכי רחמים להצילנו מלהתיצב על דרך לא טובה, אשרינו.

ואשרי מי שלומד מהמכשולים של אחרים - או מן הפרשה כל שבוע ושבוע! וממילא לא יצטרך לסבול בעצמו כלום, וכדברי המ"ס (פ"ה) המתוקים מכל צוף, וז"ל כי מי שמתפעל מן ההתבוננות [א"ה - אפשר התבוננות במעשים שקורין בחיים אצל אחרים] ומן הלימודים [א"ה - בפרט מן הפרשה, כ"נ] אינו צריך שיתיסר בגופו, כי כבר ישוב מחטאתיו בלי זה וכו', אך הלצים שאינם מתפעלים מן התוכחות [א"ה - היינו התוכחות שיש בכל יום בעולמו, כ"נ, או אלו שמוכיחים אותם על פניהם] מפני כח ליצנותם אין להם תיקון אלא השפטים וכו', עכ"ל, ע"ש, דברים נפלאים.

וכמו כן נהג הגר"י הערמאן זצ"ל (ר' יעקב יוסף ב"ר יצחק אייזיק - עליו נכתב ספר הכל לאדון הכל ALL FOR THE BOSS, די זיידע זצ"ל, יארצייט שלו חל בימים אלו - ב"ז בתמוז, נא ללמוד לע"נ) דכל חולי שקרה לו חיפש עד שמצא איזה חטא גרם זאת, ומיד נתרפא, חי הי' עם הבורא ית' כל רגע מחייו, ויהא זכרו ברוך, וברכה לכל צאצאיו עד עולם, אמן.

יג) אם כתיב ותכל האתון וכש"י הסביר שבלעם לא ראה, שנתן הקב"ה נשות לבהמה לראות יותר מן האדם וכו', דתטרף דעתו (ש' האדם) כשיראה וכו', איך ראה בלעם אח"כ דכתיב ויגל ד' את עיני בלעם וירא את מלאך ד' - למה לא נטרפה דעתו?

אפשר דכיון דראה דרגה שקרוב לזה כשאתון דיבר אליו, אח"כ הי' אפשר לו לראות עוד דרגה, דכבר לא הי' דבר פלא כ"כ, וקשה, וצ"ע גדול. והיודע נא להודיע לנו.

יד) זה שלך רגלים - איזה חיזוק לנו טמון כאן?

משמע מחז"ל, ע' ברש"י, דהא שכלל ישראל שומרים החגים ומקיימים מצות היום זה מגן עלי' מכל פרענות, שוב ושוב אשרינו. אשרינו שעם ד' אנהנו - ובקרוב נזכה, בעזרת ד' ית', לחג השמחה של התגלות מלכותו בר"ה, ושמחת כפרת כל העוונות ביה"כ (שלא היו יו"ט כמוהו), והג (מלא) שמחתינו בסוכות שזוכין לבטחון השלם ע"י צילתא דהימנותא, אשרינו.

וכתיב כאן עוד מתנה טובה בתוך המתנה העצומה שנקראת יו"ט שקיבלנו מאת הבורא ית' - וזאת שמגינים עלינו מן הכל, נפלא.

ועוד יש לזכור שאין בעל הנס מכיר בניסו (נדה ל"א, ע"ש) ומי יודע כמה פעמים היום ניצלתי! (וע"ע בגמ' ב"ק כ: כמה וכו' דמסייע מרי' וכו', עש"ה דנפלא הוא).

טו) ולותה החייתי - איזה לימוד יס' לנו מכאן לקבל זיונות (וכדומה) בשמחה ערומה?

ע' רש"י דנהרג האתון שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה, והוא לא יכול להשיב וכו', שחס המקום על כבוד הבריות (מ"ר כ' י"ד). יש לומר דמדוייק מכאן דאם, באיזה פעם, (כאילו) לא חס רחמנא על כבוד שלי, באיזה מקרה או מאורע, מוכח הוא שמניעת כבוד זה (בלשון המעטה) ודאי לטובתי, (ופשוט הוא, אלא מכאן עוד דרך לראות דרך הקב"ה להיות חס תמיד, ואם נזדמן לידי איזה בזיון מוכח דהי' (גאנצע) דין ודברים על זה בשמים, ויצא שהטוב שבטוב הוא שאסכול פחיתות וכו', ולראות שתמיד - הכל מהטוב והמטיב, מאת הרחמן המרחם ודואג תמיד לעלי' שלי, והכל לכפר (כל) עונות שלי, ואין לי אלא לשמוח שנשתנה כל מהותי על ידם להיות נפש צדיק ונקי, אשרי אשרי חלקי, בפרט כשרואה אני בראי' לפי דעת תורה דהיא דעת קוני.

וע' לקמן תשו' כ"ג לענין טימטום הלב - ומוכן כאן שהעוונות מטמטמים את הלב ומונעים האדם מלהבין דקות האמת או בכלל ללמוד תורה הקדושה, וע"י הבזיונות או שאר יסורים, ל"ע, או נסיונות, פותחים את הלב וחוזרים לקירבת ד', ולדעת תורה. ואפשר לפרש הפסוק (תהלים צ"ד, שאומרים ביום ד') אשרי הגבר אשר תיסרנו ק-ה (דע"י זה נתכפר [לשון נקיון] וניטל הטמטום ונפתח הלב וממילא -) ומתורתך תלמדנו, כ"נ, ונראה דמתנה טובה נתן לנו בזה, וב"ש. ושוב שא"צ שום יסורים ושפטים אם מתפעלים מן ההתבוננות ומן הלימודים כנ"ל בתשו' י"ב, ע"ש דקילורים לעינים דברי הרמח"ל זצ"ל. ואם כבר מזכירים דברי הרמח"ל יש בכתביו שכתב בטחון שאדם בוטה יכול לפעול (אפי') אחרי מיתתו והוא נמצא בגיהנום הבטחון שלו יוציא משם! ועוד איתא שם שמי שבטוח בד' נשאר רגוע אפי' אם ישתהה הישועה לבוא.

ומעשה קטן - הי' בבחור חשוב א' מבוגר [מעדות המזרח ולא מצא זיווגו] וזכה [בשנים (רבנות) שהמתין למצוא שלון] לדברים הרבה, כמבואר בגמ' פסחים [ק"ג]. א"ר יוחנן ג' מכריז עליהן הקב"ה [לשבח, ע' רש"י ע"ב] בכל יום על רווק הדר בכרך ואינו חוטא וכו', וע' בגמ' שם עמוד ב', ואולי אפשר לומר בדור שלנו עם כל הכלים, ר"ל, דומין לרב חנינא ורב אושעיא, ואכמ"ל אבל לשבח יש מקום! וחיפש וחיפש זיווג ולא מצאה. ולפעמים הי' מבקש חיזוק במצבו, ואנחנו עמלנו למצוא דרך לחזקו - ואחרי שמצאנו הרמח"ל פגשנו אותו - ושאלנו אותו - האם יש לך בטחון?! חשב קימעא ואמר - כן! אמרנו - א"כ יש ברמח"ל, שאם יש לאדם בטחון הוא רגוע אפי' אם הישועה שוהה לבוא - הסכים ושמח! ואחרי זמן קצר מצא זיווג, ומכיר טובה לאשתו על הכל, ובפרט בזה שהיא הצילו מלהיות אלטע בחור! וישועות לכולם יהיו, אמן. וכן כל א' וא' חוב קדוש להתחזק במצבו ולהודות ולהלל בלי הפסק, ובודאי יראה פלאות, אמן.

טז) לך עם האנשים - איזה יסוד צעזעוד ד' יס' כאן?

רש"י מהגמרא (מכות י:): בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. יסוד גדול הוא בכל החיים וחיזוק הוא לדעת שאין צורך גאנצענע מעשה'ס (דברים גדולים) כדי לקבל סייעתא דשמיא - אלא די והותר בחיזוק בכח הרצון! שלי. ונחמה פורתא נמי איכא הכא - דמדוייק שאם לא הולך כמו שרציתי - ראי' גמורה שחסר ברצון, כן אמר הגר"ן פארצוביטש זצ"ל פעם בשמחת שבע ברכות לחתן מהישיבה. ואין לנו אלא לבדוק מה באמת רצונינו, ולהתחזק, ברצות ד', ובודאי נזכה למוליכין! פירושו - סייעתא דשמיא למעלה מדרך הטבע! וע' במלבי"ם (תהלים ס' ז') על הפסוק שאנחנו אומרים בסוף שמו"ע למען יחלצון וכו' וענני - שודאי יענני אפי' על דברים למעלה מדרך הטבע! כ"מ, ע"ש. ונראה לומר כן גם במה שאנחנו אומרים בברכת מודים מעולם קוינו לך - והיינו שמקוים אפי' לדברים שהם למעלה מדרך הטבע! דהא ד' הוא הטוב (לאילו שראויים לטובותיו) כי לא כלו רחמיו (לאילו שאינן ראויין אלא לרחמים) והמרחם כי לא תמו חסדיו (לאילו שאינן ראויין אפי' לרחמים, ד' הטוב המרחם נותן לו ממדת חסדו!), כן פירשו המפרשים, ע' בסידור המפורש מהרב ווייגרטרן שליט"א) - ולא תמו כלל וכלל! וחיזוק גדול הוא כל יום ויום, ג' פעמים ביום, אין יאוש כלל, אין יאוש! אלא תקוה טובה למיחלים לו, אשרינו.

ומעשה לפני עשרות בשנים שהיינו באיזה חופה בחצר של מה שקראו מלון המרכז, ונשתהה הדבר קצת, והנה הלך והתקרב זמן תפלת מעריב בישיבה, ועשינו קצת חשבון (הנפש), דהא סכנת נפשות יש כאן, (ע' לקמן דפיגול חייב כרת, וכעין פיגול סכנה ממש היא) שאפי' אם נרוץ כל הדרך לישיבה לא נגיע בזמן, ובכל זאת רצון עז הי' לנו להתפלל בישיבה (וכידוע לכל בן תורה שאין מקומו, אלא בישיבה, וכל מקומות אחרים יש בהם משום חוץ למקומו, וכעין פגול הוא, ד' ירחם על היורדים אבל מאמינים אנחנו באמונה שלימה שעוד יעלו,

אמן) ולכן התחלנו ללכת (אע"פ שאינו לפי ההגיון ואינו תוך חוקי הטבע, כיון שעל בן תורה לא נאמר הכלל **אין סומכין על הנס**, כן קבלה בידינו, והסברא פשוטה היא – דהא כל מהות של בן תורה זו נס, ואם נאמר לו שאין סומכין מיד יפול, ח"ו!) לכן התחלנו ללכת ליישיבה, ומה נעים ומה נורא שאחרי כמה פסיעות, אחד, שעמד שם, עצר אותנו ושאל – האם רצונך להתפלל ביישיבה? ענינו בשמחה, ודאי! אמר גם אני רוצה ויש לי אטו בא אקה אותך – זכינו למוליכים במלא מובן המילה. וכן הוא בכל החיים, נָאֵר אמונה! [ואם בא לידניו האי חבר שאנחנו חייבין לו המון הכרת הטוב ומיחלים לו ברכות בלי די וישועות גדולות ונגשבות – דבר פלא הוא דמיום שקנה אטו שנעשה במדינה שהרגו שש מליון מאחינו (ולא רק שהאטו הזה נעשה שם אלא נקרא האטו של עם הזה, מאז והלאה התחילו צרות צרורות בביתו. ואע"פ שכלל כתבנו **שוב ושוב שאין לנו עסק בנסתרות**, וש"א"א להבין דרכי ד', אבל לימוד יש כאן, כ"נ. ומובן עוד יותר האזהרה שקבלנו מתורת אמן, שא"מ ע"ה שחי' בשנות הזעם ובידעה רשעות מדינה זו, נזרה כליל מלקנות או להשתמש דברים שיצרו שם. ואנחנו מחמת כבוד אם, מנסים להמשיך בהנהגה זו, וזכינו לראות נסים, לא רק למעלה מדרך הטבע, אלא למעלה מכל השגות, וראינו בעליל דמצוה מגנא וגם מצלי! ומודים על העבר ומבקשים על העתיד לבוא].

ועוד חיזוק בבטחון מהמעשה שמסרו לנו הז"ל על ר' יהודא בר אלעאי בגמ' נדרים מ"ט: שעל ידי בטחוננו בד' שנעשה לו נס ונתהווה דבר יש מאין! וכמו כן אצל אשת ר"ח בן דוסא (תענית כ"ה). שע"י בטחונה בד' נעשה נס ונתהווה דבר יש מאין! הקב"ה הוא כל יכול ויכול הכל וא"כ - ע"י בטחון – אפשר שיהווה שידוך יש מאין! הכל אפשר, רק בטח ותראה – והכל מובן ע"י היסוד שיש ב' עולמות – יש עולם של טבע ויש עולם של בטחון – ששם נס נעשה טבע, והכל מובן להמבין. וזכ"ל סז' פעמים בחז"ל מלאנו צריאת יש מאין ע"י בטחון – הזנו מאלס גדול בענקים (צז') שליט"א שאכל ר"י צר אלעאי לא נשאר הכסף בעולם משא"כ אלכ אשת רחב"ד נשאר החלות, ויש לו כח לומר כן – משא"כ אנחנו הקטני קטנים הכל סתרי תורה, אבל לימוד גדול איכא לכו"ע! תבטח ותראה פלאות, אמן.]

יו יק לעיני למה כתב רש"י בדרך שאדם רוצה וכו' כשאמר לך עס האנשים, ולא כתב כזר לעיל כשאמר הקב"ה שיכול לילך עמס?

י"ל דדוקא אחרי כל התלאה עם האתון שבדק הקב"ה אם רצונו רצון עז, או אינו אלא סתם חפץ ללכת, דרק כשזה בכל מהותו וכל שאיפתו אז זוכין למוליכין אותו. ועל לעיל דזה הקנה מדה תמיד – איכה!

ומעשה קטן והוא גדול, דהי' זמן מן הזמנים שרצינו מאד להשיג דבר מיוחד בעבודת ד' דלא זכינו לה עדיין, וחשבנו לבקש ברכה מרה"י דמיר הגרנצ"פ זצ"ל, וניגשנו אליו, וביקשנו ברכה סתם, והוא ברוח קדשו, בירך אותנו בדיוק רב בדבר זה שרצינו, בלי שום רמז, בלי שום בקשה, או דיבורים על זה קודם לכן, ואחרי זמן קצר זכינו לדבר הנשגב הזה, דלא לפי דרגתנו כלל וכלל, אלא ראינו שאם יש רצון יש הכל, רחמנא ליבא בעי – אבל דוקא בכל לבו ובלא פשרות – ריין (נקי) – ועלינו להכריז – רצונו לראות את מלכינו. וע"ע בפ' חקת תשו' ד' מהגמ' בתמורה (ט"ז). תפילת עתניאל בן קנז שהי' שופך את נפשו, ממש, דאו שיקבל כל הדברים הצריכים כדי לעלות – תורה, תלמידים, חברים ששאיפתם לשלימות, פטור מהיצה"ר, ואם לאו – רצונו למות – שפיכת נשמתו עלי! זאת תפילה שנאמרה באמת.

יודוע המעשה שהשאגת ארי' בסוף ימיו כשהי' קרוב לגסיסה ביקש שיתנו לו מסכתא אחר מסכתא לחזור על תלמודו קודם שיעלה לשמים, וא' שם אמר להשמש שיתן להרב ספר מעבר יבק במקום גמרא כדי שיאמר ודוי קודם מיתתו – וכן עשה, כשראה מה שעשו, אמר ברצינות מלאה – לא מבעיא שלעבור עבירה ממש לא הי' לי זמן, אלא אפ"ל להרהר על עבירה כל שהיא לא הי' סיפק בידי, כי כל ימי הייתי טרוד במשנתי ותלמודי, עכ"ל. (ויודוע שהגרי"ח זוננענפעלד זצ"ל הי' מקנא בו על זה, כך מביאים, וצ"ע). ורואים שהרצון מכריע הכל, וגם לנו נזכה, אמן. [ראינו כאן השגחה פרטית – דהי' לנו ספק להוסיף מעשה זה או לא מטעמי הדפוס, והחלטנו להוסיפו. שוב ראינו שהיום (שהוספנו זאת בשנת תשע"ח) הוא יום היארצייט של השאגת ארי'! יום ט"ו תמוז – ונראה דהוא סיבב זאת מן שמיא לזכות אותנו לע"נ – ר' ארי' לייב ב"ר אשר זצ"ל, תנצב"ה].

יה האם הי' לבלעם מלכות עשה לילך עס שלותי בלכ?

כן הי' הגר"ח שמואלביץ זצ"ל אומר – דהרצון שלו ברא המוליכין עד שנעשה מצות עשה – רואים עד היכן אפשר להגיע אם רוצים באמת. ויש להשוות לתוס' בשבת (פ"ו. ד"ה ואתה פה עמוד עמדי) דטענת מרים על משה ר' היתה דלא ציוה הקב"ה אותו (לפרוש מאשתו) אלא משום בדרך שאדם רוצה לילך – דרואים שהרצון מהווה מצוה יש מאין! במשה ר' לטובה (ובזה

טעתה מרים) ובבלעם לרעה – הכל תלוי בבחירה – וכתוב ובהרת בחיים! וע' בתשו' הבאה מה שלא לבחור.

יט) מה המוסר השכל מדברי בלעם (ע' בעצד המלך לעיל צפרטה על הפסוק ויקם בלעם צנוקר ויחבוץ את איתנו וכו') צסס ח' מתלמידי האריז"ל, שהאריז"ל אמר דברים נפלאים על כל תיבה שלו, ע"ש עוד צסס הזוהר לכל דברי הפרשה מרומזים לדברים גבוהים למעלה למעלה למשכיל, ועוד צגמ' צרכות י"ב: דזיקשו לקבוע פרשת בלעם צק"פ! כשאמר היכול אוכל דבר מאומה, הדבר אשר יקם חלקים צפי אותו אלדברי?

יש כאן חיזוק גדול להתחיל (או שוב להתחיל) ללמוד ספר ח"ח ושמירת הלשון, ולהתבונן תמיד אם, למעשה, כל מה שאני מדבר הוא לפי רצון הבורא, ובפרט כשמדברים על איזה מעשה שנתרחש בעולם (החרדי בפרט, וכל העולם בכלל – ולא איירי בבני תורה, דודאי אין להם שום שייכות באלו הדברים, ולא משיחים [דעתם היקרה מפז ומכל הון דעלמא] בכגון אלו כלל וכלל אלא כל מחשבותם [לטובה] בסוגיא, דחבל הוא חבל כל רגע [אפי' כמירא!] [לבטלה] או שקרה איזה סכסוך בין ב' אנשים, או טיב (או לא טיב) המאכלים אצל איזה חתונה, או החזנות של פלוני, וכו', וכו', וכו' – האם גרועים אנחנו מבלעם הרשע, ח"ו, שאמר שלא אוכל לדבר דבר שאינו מפיו דעת ותבונה! ועל הבן עלי' ליוזר בעצמו הרבה, וללמד את בני ביתו זהירות מרובה ומעולה. ובחודש תמוז תשע"ט א' מהקוראים הנאמנים מסר לא' למסור לנו – (וצ"ע למה לא פה אל פה, וי"ל) שאין אנו יודעים המציאות כהיום ולכן אנחנו כותבים שכאילו יש היתר לא לצאת מבהמ"ד! ובקשה שטוחה שכל א' שרוצה לבוא איתנו ולדון לפני גדולי עולם שליט"א מוכנים אנחנו מתי שיתאפשר, כל"נ, ולא כתבנו אלא דברים שהשרישו בנו גדולי עולם שליט"א גם כהיום הזה, ועוד חזון למועד למי שרוצה בהנ"ל. אבל מודים לו על הלב שלו. וגם קיבלנו מעוד א' מהקוראים החשובים (שאנחנו חייבים הכרת הטוב בלי שיעור לכולכם, דהא רק בזכותם יוצאים הדברים לאור, יישר כח, ובפרט לכל מעיר ולכל מעורר מודים הודאה אחר הודאה דעוזר לנו בלי גבול ובלי תכלית! ואם יש מעוררים על גודל האותיות – נא לעזור בהוצאות ונתקן בל"ג) מסר לנו דף מהספר עשרת יהושע מכק"ר משה ארי' פריינד זצ"ל גאב"ד דירושלם בעבר, מפרשת בחוקתי, וז"ל, אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם. ובמדרש (רבה ריש פרשתן) הה"ד (תהלים קי"ט נ"ט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך, אמר דוד רבוננו של עולם בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הה"ד ואשיבה רגלי אל עדתיך וכו', עכ"ד המדרש. וצ"ב דהיתכן שהיו מצויות מחשבות כאלו בלבן של דוד לילך לאותם המקומות שאינם טובות.

ויש לפרש שבא להוציא מלבם של העושים מעשי קנאות אשר אליבא דאמת אינם אלא מעשי פראות, ואינם שואלים בדעת תורה מתי לעשות ולפעול ומתי להדול ולמנוע, ולא זו בלבד שאין במעשיהם תועלת כלל אלא עוד גם זאת כי עי"כ המה מבטלים זמנם להבל וריק ויש בידם עון ביטול הזמן וביטול תורה, וזהו שיש לרמז במה שאמר דוד המלך ע"ה בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך כי הי' חפץ בדעתו לילך לאהלי האנשים הרשעים האלה כדי לקנא קנאת ה' צבקות ולמחות נגד עושי רשע, אמנם רגליו היו מביאות אותו לבית המדרש, כי הי' מתבונן בדעתו כי אם אין דעת תורה מסכמת למעשים אלו מוטב לי להגות ולעסוק בתורה בזמן זה כדי שלא יהא בידי עון ביטול תורה, עכ"ל, ועמוקים ומתוקים דברי קדשו, ודי להמבין, ויהא לזכרו ברוך.

ואמי מורתי ע"ה היתה רגילה להרחיק אותנו מכל הדברים שאינן נוגעין לעליי', ומכל חפצי דעלמא דשקרא שאינן מביאים לכל מדה נכונה, והשריש בנו שאין לנו לחפש לדעת דברים שחוץ לגבול שלנו. והזהירה תמיד אזהרה גדולה – שסקרנות הרג את החתול! (הבנו שהמעשה הי' שהחתול התקרב לסוף הגג בקצה כדי להסתכל מה התרחש למטה, סקרנות, והתקרב יותר ויותר עד יותר מדאי ונפל ונתהפך, ונגמר החתול!) וכוונתה לומר לנו שאין ליהודי להיות סקרן במילי דעלמא, ולדבר בהם, ולשאל אחרים עליהם, אלא אך בתורה ובמצות בלבד – בקשת האמת תמיד. וכתוב ובהרת בחיים! והבוחר לבדוק בטל. בביתו מי התקשר במשך היום מתוך סקרנות – נכשל בבחירה שלא בחיים אלא בסקרנות, וסכנת נפשות היא כדברי' תמיד לנו. והשאלה כן לשאלו – האם ידעתי מה שאני צריך לעשות, ומה שלא צריך לעשות? ומה צריך לדעת ומה מצוה לא לדעת? ולענין הצרה המדבקת שהי' בשנת תש"פ ותש"א [ומקום שלא נדע ממנה עוד, אמן!] ע' בריש הקונטרס מהמכתב מאל' שעיקר גדול (תמיד) להשמר ולשמור על כל העולם הוא – לא לחפש לדעת כלום בכל הענין, ופשוט ליהרר להיות שקוע בלימוד, ונזכה לעשות רצונו ית', אמן.

פ) (ח) ויקר - דנגלה ד' אל בלעם להראות חזתו של ישראל - מה פי' חזתו של ישראל, ואיזה חיזוק מקבלים מכאן?

ע' פי' הנחלת יעקב על רש"י דמפרש - להראות לבלעם שבשבילן הי' נגלה עליו ביום, מה שלא הי' עד עכשיו, כדי שיברכם, עכ"ל.
ואם בלעם ראה, ק"ו שאנחנו יכולים לראות, וא"כ פשיטא שנשמח בחיבה של מעלה עלינו, ועל בנינו, ועל כל קרובינו, ועל כל ישראל, תמיד.
וע"ע באבות (פ"ג מ"ח) הוא הי' אומר וכו' חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום וכו', עכ"ל המשמח ומרום, ומגבי' שפלים ומרפא שבורי לב ומחשב לעצבותם! והעולה שואל את עצמו - האם התבוננתי פעם בדברי חיזוק של התנא ז"ל?

ויש לדעת בידיעה ברורה תמידית - שאני, אני הקטן, הקטן שבקטנים, חביב אצל הבורא כל עולמים! וממילא א' אַנְדֶּרְעָרְע פסד"ו דארף זיין מארגן! (פסד"ו אחרת צריך להיות מחר אחרי קריאה זו, כנ"פ). בפרט לפי דברי מו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל על מה שאומרים (שמברכינ!) בברכת ישתבח - הבוחר בשירי זמרה - היינו שהבורא כל העולמים בוחר בשירים ותשבחות שאמרתני אני כעת בפסד"ו! הוא בוחר אותם מתוך כל השירים שבעולם! אהה אהבה רבה אהבתנו!

ב) למה בלעם אבד עין א' שלו?

ע' רש"י עה"פ שתוב העין - על הסתכלות במקום לא ראוי לו - ולימוד גדול לכהיום על הסכנה הנוראה אשר נמצא (במחנה, ר"ל). והמתגבר (ומקיים וסר מלראות!) יזכה לכל טוב סלה, ונהורא מעליא לעולם ועד.

וע"ל תשו' ח' מה שזכין עי"ז לו ולכל דורותיו! ולכל הסני פחד העונש, להא' כתב הח"ח (נראה בחובת השמירה) שמי שאינו שומר עיניו בעוה"ו נעשה סומא בעוה"ב - ופחד נורא הוא, ונשמח בעצבותו שהכל ברא לכבודו! ונשמח בשמירה שלנו!

כא) איזה חסד נורא נעשה לנו הקב"ה בפרשה שלנו ועלינו לזכרו כל יום?
ע' רש"י עה"פ לא זעם ד', שבלעם אמר שאין כחו אלא לכוון השעה שהקב"ה כועס בה, והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך (אצל בלק), וזהו שנאמר (מיכה ו' ה') עמי זכר נא מה יעץ וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו', למען דעת צדקות ד', עכ"ל.

לדבר שלמעלה מדרך הטבע זכינו בזה! והאמת היא דכן הוא בכל החיים של כל א' מישראל. וכמו כן כה"ה בבריאית כלל ישראל, וכדברי הגר"ה שמואלביץ זצ"ל שהי' אומר לנו דיסוד בבנין כלל ישראל הוא כעין יש מאין - דאע"ה הי' טומטום (ע' גמ' יבמות דף ס"ד). ושרה איילונית היתה (שם) ומהם, ודוקא מהם, יצא כלל ישראל, להראות שכל מהות של כלל ישראל למעלה מדרך הטבע היא, א"כ למה לא אבטח בד', שאפי' לא נראה שאפשר (זה או זה), אבל הכל אפשר, דהא יש איתנו הבורא כל העולמים!

ומעשה בא' שבא אלינו וסיפר צרות נפשו - שבתו סובלת מדבר שיכול למנוע שידוכים, דעלול לגרום שלא תוכל להיות בת בנים. אמרנו לו שיהא רגוע, יהא בטוח בד' שודאי הכל יכול יכול, ולחזור על זה שוב ושוב. אחרי כמה ימים בא לומר שבס"ד הבדיקות הראו שיש שיפור שלא כדרך הטבע, ועלינו לשאול א"ע האם מאמינים בני מאמינים אנחנו? ואין לנו אלא להיות רגוע ונקבל, אמן. ולא נגמר המעשה בזה אלא בחסדי ד' לפני שנה זמן קרין תש"פ זכתה ליכנס לחופה עם בחור נפלא, נפלא מאד, ומקיים ומבקשים לשמוע בקרוב על בנים עוסקים בתורה ובמצוות. כך כתבנו אז וזכינו שנתקיימו במלואם - שבסיון תשפ"א נולד להם בן במזל טוב! א דאנק רבש"ע, א דאנק. וכן לאחי' החשוב! בשורות טובות בקרוב ממש מתוך בטחון השלם, אמן.

ואם אפשר להביא עוד מעשה - שבא א' ואמר לנו שלפי הבדיקות שערכו ראו שהולד חולה בלבו ויש שם חור ולא נראה שיכול לחיות אחרי הלידה. אמרנו לו מייד שחלומות שוא ידברו - דכל דברי הרופאים הם חלומות רעים שחולמים על חרדים לדבר ד' - והכל הבל הבלים ושקר וכזב. ואין לו אלא להתחזק בבטחון בד' ולחזק גם אשת חילו, ולד' הישועה. אחרי הלידה בא לומר שטעו ולא הי' אלא דבר קטן מאד שאפשר לסדר בטיפול קל, וחסדי ד' לעולם לא תמנו, ושלוי' על ישראל! ואין לנו אלא רופא כל בשר והוא מפליא לעשות! ופירוש נאה מצאנו בתפילת רפאנו - בתיבות כי תהלינו אתה - היינו שראוי, כביכול, שאתה תרפאנו - למה? כי אנחנו נזכור לייחס הרפואה שלנו רק לך - דתהלינו אתה - אנחנו מהללים רק אותך על הישועה מחולי זה או זה! פירוש נפלא עד מאד (ולכאורה מחייב הוא, והבן, ועבודה שלימה היא לזכור [ולהלל ולשבח לו ית'] שלא תרופה זו או רופא זה ריפה אותי ולא טיפות אלו או וויטמינים הללו - אלא אך ורק הקב"ה! ומה נעים דברי המכתב מאלי' (ח"א עמ' קנ"ו) המבואים בריש הקונטרס - והזי עם הכרה זו לא יחלה מימיו, אמן! ולענין כל הטיפות של היום (שעולים הון וצע"ג ההיתר לקנותן) אבל לזכור תמיד שטיפה א' של כוס של ברכה (וצע"ג על אלו שעושים זימון בלא

כוס יין [או לכה"פ מיץ ענבים] דהא כל ההיתר להקל בזה אינו אלא בזמן הרמ"א שהיין הי' עולה הון תועפות [והרבה עשו קידוש ליל שבת על חלות! וזכור לנו שמו"ח זצ"ל אמר שאביו - השערשעווער הי"ד מגדולי נאורדאק מסר נפשו לקנות יין לקידוש ליל שבת (דבמקומות אלו לא היו ענבים כלל)] טיפה א' עושה יותר מליטר'ס של טיפות שמוכרים - זאת המציאות! איפה האמונה שלנו - בגשמיות או ברוחניות???

כב) מי מנה עפר יעקב - רש"י אין חשבון זמנות שהם מקיימים בעפר וכו', מה עלינו לקחת מפסוק זה?

נראה דיש לנו מכאן כמה לימודים - חדא שמחה - שזכינו שאפי' בדבר שלא עולה פרוטה, ואפי' לא גרוש, עושים כ"כ הרבה מצות, ומכל מצוה ומצוה מקבלים שכר לנצח נצחים - בעלמא דקשוט דההנאה שם עד אין סוף, בלי גבול ובלי תכלית - לעולם!

עוד - כוונה - שנכוון במצות שעושים, ולא נחי' כאנשים מלומדה, אלא לכוון על כל דבר ודבר, דהא לזכות גדולה זכינו!

עוד - זהירות - שאפי' בדבר שדורסים ברגלינו יש מצות, א"כ ק"ו שנחשוב ונכיר החשיבות של כל א' מישראל, דהא על ידן מקיימים אנחנו מצות הרבה - ואהבת לרעך, אהבת את הגר (לא איירי רק גוי שנתגייר ונעשה ישראל, אלא כל א' מכלל ישראל שנולד במקום אחר ובא לכאן, נקרא גר, ע' רש"י בחומש (פ' משפטים, שלישי, עה"פ ולא תנו), וזאת אומרת כל אמרעקאנער, כל רוסישע, כל ענגלעשער וכו', וכו', יש מצוה מיוחדת לאהוב אותו) ועוד זוכין למצות חסד, וכן עזוב תעזוב, הכנסת אורחים, ותפילה בציבור (!), ועוד ועוד, כ"כ חשוב כל יהודי - פלאי פלאים.

וכ"ש בביתו של אדם לכבד הא"ח מפני ציווי חז"ל עלינו - מצוה דרבנן! ועוד על עצם החשיבות, ועוד שעל ידה מקיימין הון של מצות, וכמו כן הבנים היקרים, עד כמה להבבם ולנשקם ולהרימם ולשמחם, בכל עת ובכל שעה, דהא הם בנים של אדם גדול (!), ועל עצם חשיבותם! ועוד שעל ידם זוכין למצות ולדברים הרבה, והחסד שמים שיש עם מי להטיב (ע' שיחות מוסר עמ' מ' דברים נפלאים בזה), והנכון שואל את עצמו - האם התבוננתי (היום)?

כג) האם מותר לעבור בין ב' נשים או אשה לעבור בין ב' אנשים?

ע' בספר עבד המלך על הפסוק לא איש קל ויכוב וגו', דודאי אסור, וע"ש התקנה מהגמ' (פסחים קי"א). כשצריך. ודברים עמוקים הם. וידוע שהחזו"א ענה לאשה א' שאמרה שקשה לה לעמוד בזה - ושאל אותה החזו"א - האם קשה ליהרהר לא ליכנס לתוך אש?

וזכור לנו שבקצשו"ע כתב שה"ה בין ב' גוים, אבל ע"ש היטב. ועלינו לזכור שיש דברים שלא מבינים אבל מציאות הן, ומציאות זו, למעשה, עוד יותר ממה שמורגש בחושים שלנו, והבן.

ולענין שרוחניות הוי מציאות, נתחדש לנו בלימודינו עם א"מ שליט"א בפרשת חקת שלהבין טעם חיוב הטהרה בטמא מת, אפשר לומר שכמו כל מאכלות אסורות יש טמטום הלב ברוחניות (ע' ע"ז י: בתוס' ד"ה אמר לי, ובמד"ר בראשית נ"ג ט') וזה מונע מהבנת התורה, כמו כן בטומאת הגוף (ברוחניות) יש לומר דיש בו משום טמטום הלב. ומובן ע"י דבר שבטבע - דכהיום מכניסים תוך הנריד חתיכת מתכת כדי לפתוח החלולים חלולים שיש בלב האדם (הפעולה שקורין צינתור, ובענגליש סטינט STINT, דיש סתימה במקצת ופותחין ע"י חתיכת מתכת הזה שנפתח כשמגיע למקום הסתימה - כמו כן ולהבדיל אלף הבדלות, ע"י מעשה דפרה אדומה והאפר והמים חיים נפתח מה שנסגר בחלקי הרוחני בגוף (בלבו) ע"י נגיעה בטומאת (רוחניות) של מת - וזה מציאות, ונפלא הוא עד מאד. (ע"ע בסוף תשו' כ"א לעיל).

כד) כי לא נחש ציעקב ולא קסם צישראל - האם יש כאן רמז לדברים שקמה מתעסקים בו כהיום (כגון טיפות שונות, ומח א', והשקשרת, וכו' וכו'), ושיש שכן למי שמתרחק מכל זה?

ע' בספר עבד המלך דכתיב התהלך לפני והי' תמים, שנראה דמוכח דיש להתרחק מכל מה שנזכר בשאלה כאן. ומפסוק שבפרשה שלנו הנ"ל לומדים חז"ל השכר הגדול על זה, עד שא"א לשער ולתאר מה שצפון לכל מי שמתרחק מכל הנ"ל, ע"ש באריכות נעימה בדברים שהיו בימיו, ונראה דה"ה בכל הנ"ל מאותן טעמים, וכל דבריו מחזקין לבבות עד שא"א להאמין, כ"נ לכל בר לבב.

כה) האם כל א' כריך להאמין שהוא יכול לקום צוקר בזמן?

יש לנו ברכה - הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, וע' בספר עבה"מ עד כמה ברוכים אתם לד' שהוא יעזור לך עם עזר (מלא) מקודש - חסדי ד' עלינו כאשר יחלנו לו!

וזכינו לחיזוק גדול בניחום אבלים (בתשע"ח) אצל משפחת גויבירט שהאחים החשובים (ביותר) הי"ו סיפרו על אביהם זצ"ל (ר' משה ארי' גבריאל ב"ר אהרן - נלב"ע ט' תמוז תשע"ח, נא ללמוד לע"נ) שלא איחר מלהגיע לשום

תפילה! אלא תמיד לכה"פ חמש מינוט קודם התחלת כל תפילה. ונראה שהוא חיזוק נכון לכולנו. ועוד סיפרו שאביו של הנפטר (ר' אהרן) אם בא לתפילה בישיבה כשהתחילו ברוך שאמר **הי' צם חצי היום!** ואם אחרי זה **הי' צם כל היום!** ומדובר עוד בבחרותו בהונגאריא! ונראה דזה גרם לזה, ומקום שאנחנו (נבלח"א) נזכה לקחת לקח ולחנך את עצמינו ואת זרעינו, ולהקדים לקראת ד' אלקינו.

כו) האם א' מפשוטי העם יכול לאכול ולחבל כל מזיק הבא לטרפו? איך?
ע' רש"י עה"פ לא ישכב – שעל ידי ק"ש על מטתו, ומפקיד רוחו ביד המקום, הקב"ה שומרו. וקרא זה בלשון לאכול, וע' רש"י, היינו הכוונה – חבלה, ע' שפ"ח.

ועלינו לכוון בק"ש שעל המטה, ובפרט בפסוק בידך אפקיד רוחי וכו', וע' לעיל תשו' א' חשיבות הדבר, בפרט לבני תורה העולים תמיד.

וכן לכוון ביתר שאת בתפילת שמו"ע בברכת מודים – על חיינו המסורים בידך ועל נפשותינו הפקודות לך! דכן אמרנו אמש – בידך אפקיד, ועתה, בהסדי ד' קבלנו בחזרה, נורא נוראות! אשרינו שהכל מסור בידו, ואין לנו לדאוג כלל וכלל, רק להודות ולהלל, ולבקש על העתיד לבוא.

כז) איזה חיזוק צניעות כריכים אנחנו לקבל מהפסוק שכן לטעטו?

ע' רש"י שראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה (ב"ב ס.). והמתחזק ומתרחק מלהסתכל במה שיש להשני – אלא לשמוח בחלקינו, (ולשון שמח בחלקו יש להסביר דאפי' אם אינו אלא חלק ממה שחשבנו שנקבל, או [כאילו] שראוי לנו לקבל, ומתוק הוא), ולבטוח בד' שיתן לנו מה שצריכים כדי צו שטייגן, תמיד, אמן סלה. (ע"ע תשו' ד' לעיל מהספר אוצרות רבי נחמ' דברים נפלאים בזה). ואין להטות את הראש לא לימין ולא לשמאל להסתכל על מה שיש להשני, אלא ישר כמו שבראו אלקים!

וכן מהפסוק מה טובו אהלך – שיש לנו ברכה תמידית, להכיר עד כמה טוב הוא האהל שלך – אהלך! ושוב לא להסתכל תוך אהלים (אפי' של תורה) של אחרים! (ולא לתוך הכולל של אחרים, ולא לתוך הקהילה של אחרים, וכו' וכו', והמבין יבין הרבה).

כח) איזה רמז יש מנעל פעור לדור שלנו?

ע' בשיחות מוסר (עמ' שמ"ב, שס"ב) שהיסוד בעבודת בעל פעור הוא להכריז שהכל הפקר! אין גבולות, אין מחיצות, אין גדרים, אין חוקים – הכל הפקר וועלט. אין גדולים, אין מנהיגים, הכל מה שישר בעיני, מה שאני מחליט לטוב, מה ששכלי בוחר להיות דעת תורה, עד שיוורד פלאים ומגיע לפרא אדם – כבהמות נדמו. וממש כמו כמה מהדור התפוכות (שלנו), ד' ישמרינו מהם, ומדעותיהם, אפי' אם לובשים בגדי בני תורה, רחוקים הם יותר ממזרח למערב! ובקשה מאת ד' לרחם עליהם ולהשיבם לצור חוצבתם.

והאומר שא"א לדעת איזה רב לשאול ואיזה לא, דזה אומר פפה וזה אומר בכה, טועה בחיים הוא, וחבל עליו דמאבד עצמו לדעת, דלהמבקש נראין דברי אמת במי שהוא אמת, והמבין יבין.

וכלשון החזו"א כשהי' מעשה וא' שאל איזה רב בב"ב, ועשה דבר על פיו, ונתברר שהרב טעה, ויצא שההוא עשה עבירה חמורה, וכשבאו להחזו"א ואמרו שלכאורה אנוס הוא, דהא שאל רב, אמר להם החזו"א – בב"ב יודעים מי שצריך לשאול! [וממילא לאו אנוס הוא כלל], ושוב המבין יבין – הרבה. (ובעצם הענין כשאחד שואל רב ועושה על פיו מה דינו – ע' במ"ב סי' תצ"ו סק"ב דמוכח דדינו כשווג וחייב חטאת! ולא אנוס, (וע"ע בפ"ת ביו"ד סי' צ"ט סק"ה, הערת המג"י) ודבר נורא הוא עד מאד).

ועל העבד העובד להפש גדרים, לחפש להיות מוכרח, לקבל מרות, לקבל רב ולבטל דעתו לדעתו בכל.

כט) איך נכנס פנחס למקום ולחי נפשות, למקום פקוח נפש ממש – והא אסור לאדם לאכל ענמו לדעת!

מו"ח הגה"צ ר' רפאל וואלדשיין זצ"ל תירץ שזו היא הגדר במצות קנאים פוגעים בו, ומובן למה אין מורין כן.

וחשבנו להסביר בדרך אחרת קצת – שפנחס הי' בעל בטחון נורא ואמונתו בכה הבורא מילא כל מהותו, ואע"פ שאין עושים נס אלא למי שנכנס על מנת למות, וכדברי חז"ל (ע' רש"י פ' נח בסופו לענין הרן), על בעל בטחון אין שום שאלות. והבוחר יבחר. אבל לכו"ע יש כאן אהבת ד' בשלימות, ועלינו להעיר נפשינו להתחזק, ולהיות מוכן לכל קושי, (שלא תבוא), ולחיות על קידוש ד', ועוד להיות מוכן למות על קידוש ד', ולהיות דוגמא לכל העולם – מלא שמחה, מלא בטחון, מלא דרך ארץ וחשיבות להשני תמיד.

הערה נחוצה

בתחילת הפרשה רואים שעשו הגוים שלו' ביני', דרק עי"ז יש צד לנצח – והשאלה צועקת – מה איתנו?

דהא גדול השלו', אין כלי המחזיק ברכה אלא שלו', שלו' שלו' לרחוק ולקרוב, ד' יברך את עמו בשלו', שים שלו' וכו', מלך אדון לכל השלו', המברך את עמו בשלו', בכל עת ובכל שעה בשלומך, שלו' על ישראל.

וע' רש"י פ' כי תצא שנאוי המחלוקת – אלא אהבת ישראל (בפרט ע"י כף זכות על הזולת) מכסה על הכל ומקרב, אמן, יישר כח שהחלטת להתחיל לאהוב את השני. [וללמד עלינו כף זכות!]

ונא נא נא להתפלל שיהא שלו' בכל המקומות של תורה, ובכל הישיבות, ובין כל הישיבות, ובכל הקהילות, ובכל המשפחות, תפילה אחר תפילה עם לב, לב מרגיש הצער הגדול, נא נא נא. ושיהא זמן קבוע שכולנו נבקש על זה בכל אתר ואתר (ויהא כעין תפילה בציבור וק-ל כביר לא ימאס אלא יענה בעזרת ד' ית') – אם אפשר לקבוע שנבקש במנחה ערב שבת, באלקי נצור לפני תיבות עשה למען שמך, שוב יישר כח.

התשובה על השאלה בעמקות שכתבנו התשובה בשבוע שעבר בשנת תשפ"ב שמשמע בתוס' שבת בתחילת סי' ש"ח דאם לקח כשמל"א לאיזה צורך היתר ואח"כ רצה לעשות עוד דבר היתר עם כלי זה אסור מדרבנן! והי' קשה להולמו טעם הדבר, אלא נראה שהכל תלוי בחשש שחששו החכמים ז"ל לאסור טלטול כלי שמלאכתו לאיסור, והוא דשמא יבוא לעשות עמו מלאכת איסור, וכלשון הרמב"ם מובא בהקדמה לסי' ש"ח במ"ב, ע"ש. ויש להקשות – למה התירו לצורך גופו או מקומו, והא עדיין יש החשש שמא יעשה בו מלאכת איסור, אלא נראה דכיון שאדם זה יודע שכל ההיתר שיש לו ליטול כלי זה בידו אינו אלא

כשכוונתו לעשות דבר היתר א"כ ע"י היכר זה שוב לא חששו. וא"כ מובן דברי התוס' שבת כמין חומר – שאם גמר המלאכת היתר, ועדיין בידו לא התירו לו לעשות עוד מלאכת היתר דהא על התשמיש החדש לא ה"ל להיכר וחוששים שאח"כ יעשה מלאכת איסור, כ"נ, ודו"ק. וע' בחזו"א (סי' מ"ט י"א) שלשונו הזהב שלא מיקרי (תשמיש שני) **טלטול חדש**, עכ"ל, ולכן מותר בציור הנ"ל. ומשמע לכאורה כנ"ל דעל כל טלטול חדש איסור, דתמיד צריכים ההיכר **בשעת נטילה**, א"כ נמצא שגם לפי החזו"א היסוד שכתבנו לעיל נכון הוא, ואשרינו, ואשרינו, אשרינו.

וכלן המקום להביא עוד הוספה והיא על מה שכתבנו בסוף פ' שלח שמהנהגת החזו"א בניגוב הידים בשעת ברכת אשר יכר שאמר שעושה כן כיון שאנשים ממתינים לו לפשוט להם ספקותיהם ושאלותיהם לכן היקל לעשות כן (לנגז) וכי זה בעלמו עזר לו לכוון – א"כ ראי' גמורה שכלא דבר זה נשאר איסור גמור, וכדליתא במ"ב עם עונש חמור, ר"ל, ואיך מביאים המו"ל שהזכרנו שם שעשו חורבנות בספר מ"ב – איך מביאין כל להקל על פי הנהגת החזו"א – אלא עלינו להתאונן בלי הפסקה, ולהתפלל להצורא כל עולמים לחוס ולרחם עלינו שלא יהא קום עיוותים במעשה ילינו.

עוד הוספה לענין שבר – מצוה בחור יגיד ב' פעמים **וכתבתם** בלילה שנעשה בר מצוה שהעיד הגרי"ד טורצ'ין שליט"א שכך אמר לו הבריסקער רב זצ"ל לעשות, אחרים מהקוראים הנאמנים מסרו שכן אמר גם לכמה מבני המשפחה שלו, וכן קבלה ביד הרה"ג ר' חיים שלמה ליבוביץ זצ"ל שכך אמר לו הבריסקער רב זצ"ל לעשות.

וא' מחשובי הקוראים העיר דאם זה ההוראה א"כ יוצא שרק באופן זה נקרא לומד על אתר, דאל"כ מה ההיתר, וצע"ג.

שאלה לעיון – אם יש כוסות קטנות עם יין או מיץ ענבים על השולחן בשעת קידוש [וכן נוהגים רבים – ששה כוסות – מסביב הכוס של קידוש (וכן בברכת המזון, וכן כל כוס של ברכה) לפי הגר"א שזה גדר עיטור כוסות, ומלאים ביין או מיץ ענבים, או שהם ריקים ונקיים, ע' הרא"ש בברכות] האם המקדש צריך לשפוך (אחרי שתיקן היין שבכוס של קידוש [שנעשה פגום ע"י ששתה ממנו] – ותיקן ע"י ששפך קצת יין וכדו' לתוך הכוס שלו, ע' סי' קפ"ב) מכוסו שלו לכוסות אלו (הקטנים שיש בהם יין) קודם שיחלקם למסובין או אין צריך לשפוך אלא שיחלק להם כד' – כך כתבנו בשנת תשפ"ב, ומאלנו שיש שרצו ללמוד מסוף סי' רע"א שא"ל לשפוך להכוסות קטנות, והלומד שם בעיון יראה פשוט שאין ראי' כלל משם (וע' בשו"ע הרב דנמי ברור מדבריו שאין ראי' משם, עש"ה), אבל הי' קשה לנו, שידוע על רבים משולשלת בריסק וכן תלמידי תלמידים לא שופכים – ואיך אפשר להבין זאת? עד שהקב"ה האיר עינינו שמאלנו (בד"נ) בקונטרס ברכת המזון בריסק שהוליאו לאור בסוף תשפ"ב, שמוצא שם שהבריסקער רב למד שאין דין שתיי מטעם שהוא כוס של קידוש, אלא שיש דין שהיית יין אחרי קידוש כיון שילא בצרכת בורא פרי הגפן של המצרך, ומשום ברכת הנהנין! וא"כ מובן כמין חומר שא"ל לשפוך מכוסו לכוסות שלהם, והכל בא על הנכון בעזרת ד' ית', ועלינו להודות!

עוד שאלה לעיון – האם היושב בשיבה, או בכלל, מותר לו להטות השטענדער שלו אליו ויחזיקו באלכסון, ויהא קשה להעוברים שם, או דנקרא בור ברה"ר (או ברה"י)? ועוד שאלה – בכל התכשיטים וכו' שאוסרים ללאת בהם שמה יטלם ויעביר ד"ל ברה"ה – האם יעזור אם יקשרם בקש"ק לאסור לפתוח בשבת ויהא מותר ללאת בהם?

א' **מחשובי הקוראים** מצ"ש (ריאק"פ הי"ו) הליע עלה טובה קמ"ל לעשות בקונטרסים אלו חלק נפרד עבור הליכות והלכות ממנו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ז"ר שלמה לבי אטיק ז"ל ולכן כותבים כאן המסך הדברים וההאמת היא שצריכים אלו להיות בראש הקונטרס אלא מפני קושי בסידור לפוס מוצאים במקום זה והבן:]

שנו) הבנו ממנו שרלה שיכבסו האלונטיות (האנטאכער, TOWELS) שמתמשים לחלצי דנפרד מאלו שמתמשים צרי אצל שמע מהגרש"י פרידמאן ז"ל (החברותא החשובה שלו שלמדו יחד יותר מחמישים שנה כט' שעות ביום כל יום ויום!) היתר בדבר ולכן לא הקפיד, ונריך לברר. ונמשך על סדר השו"ע עם כל החרדה וכו' שכבר הקדמנו בעבר:]

שנו) סי' ס"א ס"א – כבר כתבנו שהי' אפשר לראות בק"ש שלו הרתת וזיע בחוש, ועוד כתבנו שא' שאל אותנו פעם – האם ראית את השמחה של הרבי **בכל** תיבה שבק"ש? ואנחנו בזעיר אנפין ראינו שכל תיבה היתה כמו אחרון מהודר! ועתה מוסיפים שלא מיהר לגמור אפי' כשהוא הי' ש"ץ, אלא כשהי' ש"ץ אמר **בקלת** יותר מלומאס, כן זכור לנו.

שנו) סי' ס"א ס"א – לא זכור לנו שהי' נוהג להטות ראשו מעלה ומטה וכו' וכן שמענו מאחרים, ואפשר דהי' מטה קלת.

שנו) סי' ס"א ס"א – לענין ק"ש על המטה (מקומו לקמן בסי' רל"ט אבל כיון שזכר כאן נימא זה מילתא) הבנו ממנו שמוטב לומר כל הג' פרשיות אבל גם יש לך שצריכים הפסוקים וכו' סמוך לסוף פרשה ראשונה, לכן העלה היא לומר כל הק"ש ואח"כ להתחיל שוב ולומר פרשה ראשונה ומיד הפסוקים וכו'.

שנו) ומביאים שאחיו של מו"ר הגר"א ז"ל לקח פעם את בניו סי' למקום שהי' אפשר לשמוע מבחוץ איך מו"ר ז"ל אומר ק"ש על המטה, והעידו שהי' מעמד נשגב, ונורא הוד.

שנו) סי' ס"א ס"א – ולענין ברך שם כבוד מלכותו וכו' שלפעמים בסליחות אומרים ג' פעמים, מה שזכור לנו שלא הי' ניחא לי' לומר זה, ושמענו שיש בזה דברים מהגר"ח בריסקער ז"ל, וצ"ע.

שנו) סי' ס"א ס"ג – כמדומה שכבר כתבנו שהבנו ממנו שאם זה מפריע הכוונה א"ל לדקדק בזה. וצ"ע עם דעתו הי' שא"ל או שאין לדקדק, וד' יאיר עינינו. (ונפ"מ צמי שרואה לנסות לדקדק, כ"ט).

שנו) סי' ס"א ס"ג – לא זכור לנו שאמר בטעמים וכן העידו אחרים.

שנו) סי' ס"א ס"ה – כמדומה לא הי' ממשמש, ויש לברר. שנו) סי' ס"ב ס"ד בהג"ה – הי' נזהר מאד לענין מקום טינופת בקידוש לבנה וכו', אפי' במקום ספק ספיקא, כן זכור לנו. וכן לענין שלא יבדך נגד לינורות ציוב, כך זכור לנו, וצ"ע אם הי' דוקא של חרס או גם אלו של הפלאסטיק, וצ"ע.

שנו) סי' ס"ג ס"ח – שאלנו לענין היתר לעמוד בק"ש ציוה"כ דמשמע לכאורה אפי' במקום דעד אז אדם זה לא הי' נוהג בעלמו כדוגמא למלאכים אלא רק כשהגיע לק"ש ראה לעמוד – אך מצינים שאפשר להתיר בכגון זה (ע' לשון המ"ב), ואמר שכן – מותר ואייר גם בציור כזה!

עד היכן הדברים יכולים להגיע (שייך לתשובה ח' וגם תשו' י' [ע"ש מפ' האב"ע על תהלים, נפלא])

ודברינו הבאים הן מיועדים אך ורק לאלו שרוצים להשתנות, ועוד יותר לאלו שלא נפלו לתוך הנהגות של היום [ולא נאמר שאנחנו עצמינו נמלטנו אלא רצוננו לצאת מן המאסר, ובאנו כאן לומר חזק חזק ונתחזק] - דמי שכבר הורגל ואין לו תאוות נפש להשתנות (אלא מוכן לשמוע בחצי אוזן) צריך דרך אחרת ולא הגענו לדרגה עילאה לפעול פלאות (ואין הכי נמי דאפי' מי שלא נהג עדיין אין בכחנו להרימו די, דהא הכריזו חז"ל מכת מקרא מלא דאילמלא הקב"ה עוזרו - אין יכול לו [וע' בגמ' ברכות דף ל"ב. בריש הדף - ולימוד גדול - שאני אפס, עפר ואפר - חומר ביד היוצר, ואם יש רצון יש הכל - וחיזוק גדול הוא]), ולעניינינו אפשר פתחון פה לנו ע"פ דברי רש"י דקודם שיפול החמור קל לעזרו עם המשא משא"כ אחר שכבר נפל, ולכן נתחיל [בעצת גדולי עולם שליט"א], ובעזרת ד' נעלה ונצליח).

יראת שמים שנאמר ויראת ש-ק-י יעזוב - ואמר ויראת ש-ק-י יעזוב דפורק ממנו כו' דדרך מגדל הכלב להעמידו על הפתח לשמירת ביתו ויראת ש-ק-י שהיא על המזוזה לשמירת פתח ביתו הוא יעזוב ופורק, עכ"ל, ונפלא הוא.

Δ מי שאינו נועל ביתו ב' פעמים אין עשיר כמותו. (וכבר הערנו כו"כ פעמים בשו"ת שער מציון שלנעול ב' פעמים סכנת נפשות היא, ומי שנכשל בזה נראה דיש לו לחשוש שאולי הוא לקוי במדה רעה של המרגלים ושולחיהם - דלכאורה אם הוא ישאל את עצמו - למה ב' פעמים, למה לא מספיק באחד? אלא מה - רוצים להיות בטוח. ובמה נכשלו המרגלים והעם ששולחם? דהקב"ה אמר שזה טוב, אלא רצו להיות בטוח!)

✓ מי ששותה מים (ולא פטל וסודה וכו') במשך השבוע אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו מתעניין כלל בכל התחרות בכל מיני כדורים וכדומה (sports) אין עשיר כמותו.

✓ מי שאינו קובע סעודתו על פת הבאה בכיסנין (cookies, cake) בכ"מ אין עשיר כמותו.

✓ מי שאינו צריך להיות עם המלה האחרונה באיזה קטטה (בין במילים בין בגוף [חס מלהזכיר, ולא נזכר נכאן אלא עבור איזה בחורים ששכחו דברים חז"ל דכל המרים ידו וכו']) אין עשיר כמותו.

✓ מי שאינו משעובד לשתות קאווע בבוקר [או וגם כמה פעמים ביום] אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו מחפש לעטר ביתו עם וילונות מפוארים (או בכלל [אא"כ מה שצריכין מפני הצניעות]) וכן צביעה כזו או כזו עם ציורים או בלי, וכן באיזה דרכים להאיר הבית עם כלים תלויין מן הכיפה או להוריד גובה הכיפה ולעשות המאורות בעמקות וכו' אין עשיר כמותו.

✓ מי שאוהב את הזולת אהבת נפש, אין עשיר כמותו. וכדברי החזו"א באגרות (א' י"ד), וז"ל רב הרגל וכו' י"ג עיקרים וכו' הקנו לי אהבת תורה בלי מצרים, עשיר אני גם באהבת זולתי וכו' וביחוד וכו' צעיר השוקד על התורה, וכו' ונפשי קשורה בו בעבותות אהבה בל ינתקו וכו', עכ"ל, עש"ה.

Δ מי שבוטח בד' ואינו רץ לתוך איזה בנין וכדומה כשיש קול הזועק בעיר, ל"ע, והולך כדרכו, אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו מעשן ואינו רוצה לעשן אין עשיר כמותו.

Δ מי שאין לו חשק ללמוד איזה אומנות אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו רוצה שטיח על רצפה שלו אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו צריך טל. שמכריז מי מתקשר (בפרט דזה מפריע באמצע תפלת שמו"ע לנשים צדקניות המתפללות בביתם,

ראשית דבר בעינין כאן הרבה יראת שמים ויראת חטא, וכלשון הכתוב ראשית חכמה יראת ד'.

שנית לדעת ידיעה ברורה:

Δ מי שאין לו פֿלאַפֿון (sell-phone) אין עשיר כמותו.
Δ מי שאין לו פֿאַלם (palm-pilot) (שמכיל ש"ס ופוסקים וכו') אין עשיר כמותו.

Δ מי שאין לו מאשין (אטו, car) אין עשיר כמותו.

Δ מי שאין לו מה שקורין וואטרינא, או וויטרינא (breakfont) (ורמז לדבר - לוותר) אין עשיר כמותו.

Δ מי שאין לו לוסטרא, ובלע"ז (או בלעג) שאנדאליר וכו', (chandalier), (רמז לדבר מובן מאיליו) אין עשיר כמותו.

Δ מי שאין לו קאמפיוטער (computer) (אפי' בלא אינטערנעט ר"ל מהאי, ורחמנות עלינו אפי' להזכירו) אין עשיר כמותו. (ידוע שכעת מצאו שגורם מחלות, ר"ל, ואפ"ה אינו דומה כלל וכלל למחלה הנקרא ביטול תורה, ד' ירחם עלינו, אמן). וע' בהסבר באריכות נדפס בשער מציון הל' ר"ה עד כמה הסכנה לכל מי שמכניס דבר זה לביתו - וכל התירוצים לא יחזירו העיוות אשר נרשש בזרען, ד' ירחם רחמנות מרובה, אמן.

Δ מי שאין לו קנאפע, (couch), אין עשיר כמותו.

Δ מי שאין לו מראות תלויות במקום מגולה בביתו, אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו לוקח אספרין (אקאמול וכו') על כל מיחוש, (aspirin), אין עשיר כמותו.

Δ הבן-חורין מוויטאמינים (vitamins) אין עשיר כמותו.

✓ מי שאין לו קארטע לקנות באשראי (credit card), או טשעק בוך (checkbook) או חשבון בבאנק (bank account) אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו מתבייש אם מלעיגים עליו בעבודת ד', אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו משועבד להתלבש לפי המודא [אותיות אדום, כידוע] והחדש, אין עשיר כמותו. (כלול סוג חדש של בתי עינים, ולפעמים של שטריימל, וכן כיסוי הראש של הנשים, ד' יצילנו).

✓ מי שאין לו דלת של ברזל על ביתו (מה שיש קורין פֿלדלת, וצ"ע מקור לתיבה זו, והי' נראה לומר דזה פלא דלת, כי פלא שאנשים מוציאים כ"כ כסף על דברים כאלו, ועל הצדקה או מזוזה קשה להם אע"פ שאלו השומרים באמת, ודו"ק) אין עשיר כמותו. וע' במהרש"א שבת ס"ג. בסוף שם שלכ' ראי' ברורה לדברינו, ואשרינו. (הראה לנו הרב המזאה"ר ר' א"ס שליט"א) וז"ל על הגמ' ס"ג: דכל המגדל כלב רע בתוך ביתו פורק ממנו

Δ מי שאינו מחפש לדעת מה קורה בעולם או ברחוב אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו קורא כלל וכלל (אפי' עבור מראי מקומות בעלמא, כן הורו גדולי עולם זצ"ל) (ראינו כעת שהטעם שרה"י הגרנצ"פ זצ"ל לא רצה שילמדו מס' שבת בבית המדרש של ישיבת מיר הנקרא נר גבריאל הי' שחשש שילמדו את"כ בספרי המקצרים של היום, פחד הוא ופחד ליהוי, ד' ישמרינו, אמן), ויבד"ל שליט"א, וע' בחיי עולם מהסטייפלער זצ"ל, וכ"ה) ואינו מנהל חייו וחיי ביתו על פי הקיצורים בהלכה שמוציאים לאור בתמישים שנים האחרונים - אלא ע"י שאלת חכם וקבלת רב, וכדברי התנא - עשה לך רב, אין עשיר כמותו.

✓ מי שמשתמש בכלים רגילים (ולא באלו שיש שזורקים אחרי שמשתמשים בהם פעם אחת ודיו), ומכבד את השבת וכו' בכלים נאים (דכעין חתונה היא [ואפשר] עוד יותר דהא מקבל המלך בביתו) ומחנך את עצמו ואת כל אשר לו לא להתעצל ולא לזרוק דברים טובים - אין עשיר כמותו.

Δ מי שמחפש דרכים לשמח איזה נשבר ונדכה לעזרו לשכוח מצבו וצרותיו, אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו צריך לשנות מחור פנימי בחגורתו לחור יותר חיצוני - דמראה מה עיקר לו בחיים (תורה), אין עשיר כמותו.

והעולה על כולם - מי שנהנה מיגיע כפיו (כפירוש הגר"א) דהיינו מי שנהנה מלימוד התורה שלו.

הסבר על כל הנ"ל (חוץ מן ההוספה החדשה ונראה דהוא מובן מאיליו, בפרט כהיום) ע' לקמן. נמצא בשו"ת שער מציון הלכות ראש השנה, ע"ש. ומובא כאן לאלו שלא ראוהו עד עתה, ולחזק אלו שראו מכבר, ונא להעיר הערות אחר שקראת את כל העמוד.

וכן באמצע ברכת המזון דשוב חושבים על הא ועל דא (כידוע) אין עשיר כמותו (דהא דואג על רוחניות יותר מגשמיות).

Δ מי שאינו מקריב עצמו על מזבח הכסף וחי בדמיונות שוא שכל מגמתו להשיג דירה עם ד' חדרי שינה וכו' אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו רוצה כובע שיש שם עושהו עליו או עוד איזה סימן של זהב להתפאר (?) בו, אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו צריך לעדן פת ידו עם מורה שעות להוציא עיני הזולת וכיוצא בזה, אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו מתעניין לדעת אם אומרים המתנבאים (וצ"ל שאינן נביאי שקר, וצ"ע) שיהא קור מחר או שירד גשם או שלג - אלא סומך הוא על הבורא ומצפה לו לבד אין עשיר כמותו.

Δ מי שאינו נשבר ונדכה אם אומרים לו (או לה) לא (כגון בעניני שידוכים או ישיבות או סעם וכו'. ופשיטא שרואים בעניני זו הקב"ה באספקלריא - בפרט דשכמראין לאדם אותיות ל-א הוא קורא אותן להיפך כגון כשמראה אותיות באויר ויוצא שקורא תיבת ק-ל שמאת ד' תשובה זו, ולטובתי עד עולם, והבן).

Δ מי שאינו משעוּבד למשקה קר ביותר או מלא גאז וכדו' אין עשיר כמותו.

✓ מי שאין לו סטעריאו (stereo, sophisticated tape recorder with speakers) אין עשיר כמותו.

✓ מי שקשה לו להוציא כסף על דברים של ימי החול וקל לכבוד שבת אין עשיר כמותו.

Δ מי שסולד נפשו מלאכול אצל איזה רעסטעראנט (eat-out) אין עשיר כמותו.

✓ הבורח מעשיית תמונות (לא מעצמו ולא לעשות מאנשים אחרים) אין עשיר כמותו.

שוב מקום להזכיר - שלא באנו לומר שמי שיש כל הנ"ל הוא מופרך או טועה בחיים - דפשיטא כל א' וא' נוטל מעלמא הדין לפי צרכיו לעבוד את ד', אלא באנו להראות צד השני ולהבין העושר דאפשר לזכות לו בעלמא דשקרא ע"י השקפה ממעון קדשו מעלמא דקשוט, ונא להבין.

בחור א' מחשובי הישיבה הק' סיפר שהי' מתווכח עם חבריו - מי מהם נתפס יותר בהבלי עלמא דשיקרא - וכדי לבדוק ולברר לקחו הרשימה הנ"ל - ויצא שא' נתפס ב"ז מהמ"ב וא' רק י"ד, ונאמר אהנו - אשרינו ישראל - אשר בך אתפאר.

יש שמחייכים ויש שמתלוצצים אבל כולם מודים שיש כאן אמת [וכמו שהסכימו גדולי עולם זצ"ל וזיררו להדפיסם] אלא לכמה, כיון שלא הורגלו כן מנעורי' קשה להולמן, ויש לדעת שהרבה בני תורה העידו שעל ידי התבוננות ברשימה זו שינו את כל מבטם על אושר החיים, והודו לד' על שראו כאן דברי אלקים חיים, אשרינו שזכינו, ונא להבין, נא. ונא להעיר.

להקל על המעיין ציינו (והנפ"מ לילך מן הקל אל החמור [כ"נ]) אלו שקצת קשה לקיימם (✓), והשאר שדחופים יותר ושיוין לכל נפש (Δ), ויש לפקפק בבחירתנו, ועוד דהא כולן קדושין הן ועומדים (ברומו של עולם, כידוע)

- דברי הולאה - (א) האויר בחוץ אינו שרץ ולא קפוא!
- (ב) אפשר לראות צב' עיניים!
- (ג) אפשר לשמור (לסגור) העיניים כשהולך בחוץ או להטות (שס) ראשו למטה - חסד גדול הוא!
- (ד) יש בחיות בישיבה (ובכולל - ואם אין בחיות יש לתבוע מרה"כ לסדר בחינות! ע' גיטין מג: אין אדם עומד על ד"ת) וע"י חורים על הלימוד, ועוד דאם נכסלין באיזה תשובות, טובה גדולה (בדיעבד), דהא אין אדם עומד על דברי תורה אח"כ נכשלו בהם! וכ"ל. (וסס, וע"ש דב"ש דבר נורא, נורא עד מאוד, וז"ל בד"ה והמכשלה, בל"ד - דברי תורה שאין אדם עומד על אמתתן עד שיקבל בהן להורות טעות ויכלימהו, והוא נותן לז ומדין וכו', עכ"ל - נורא מאוד - שמשמע דוקא ע"י בושות - בושא גדולה! יגיע לתורת אמת! ומיזוק גדול הוא, צפוט כל האומר חבורה וכו' א' וסותר הכל! אהבה אזוי געשמלק - תורת אמת, נפלא עד מאוד).

הגיעו ממשטבות שיש בהם פירושה חמורה - פרטים 02-6500176 (בערב)
לקבלת התשובות במאקס וכו' בתנ"ח יש להודיע במאקס 02-5434660 (אפשר בכל שעות היום והלילה). והכל בל"ג מצידנו. או טל 02-6500176. וכו' לקבל ה"ל שבת מתוך שו"ת שער מציון
פתח כולל בבית ישראל עבור בני עליי', לומדים בצוותא מוסר קודם התפילות - מנחה בשעה 1:30, מעריב בשעה 8:40. מתפללים במתינות כהלכה, הרוצה להשתתף להודיע בטל. 02-6500176. [תבורה בדיני שבת ביניהם (ושבכ"צ בסוכה בדין לפי קבוצים)].
פירסמו שיש בית מדרש להשכרה, נאה ומרווח עבור כשלישים איש, (עם ארון הקודש, ספרים, שולחנות וכו') נמצא סמוך ליישוב מיר הקן, בשכירות לחלק של היום או כולו או לשבתות, (מחיר מצוי), אמרו שלקבל עוד פרטים אפשר בטל. 02-6500176. ולבתי"ד הנ"ל צריך פרוכת, אפי' משומש, בשיעור מטר רוחב על מטר וחי טובה - נא להודיע לה"ל. תוכו לצעות.
לתנאי הספדים בחישים על הרה"ג ר' יהושע ישראלי ב"ר אברהם אליעזר גולדשמיד זצ"ל, וגם יש גם על הגמ"ד סאלחיוויליק זצ"ל בקול הלשון 03-6171111-3-4-7-10-2-10
והרובה להשיג מכתב מלח תנחומים (עשה עמומים) שכתב א' מנדלוי הורו שליט"א לבניו ע"י ע"ל.
לתנאי שיעורים מתולל משקן משה בקול הלשון -
03-6171111, ואח"כ הגולה ענין טובכ - * ואח"כ (מיד) ענין טובכ # - * ואח"כ הענין שרואים לכתור - לפי מספרים אלו:
אלישי - (שמעון'ו) 109268, (הלכה) - 120061 (המספר משמאל למיין כתיב).
ענגליש - (שמעון'ו) 103687, (הלכה) - 105530
לש"ק - (שמעון'ו) 17893
וגם לדין לשם 03-6171111 ואח"כ 1, 2, או 3 (לכתור השפיה), ואח"כ * ואח"כ 100, ואח"כ 80, ולכתור.